

Vastu võetud Mäksa Vallavolikogu

10.12.2007.a. määrusega nr 8

Mäksa valla jäätmekava aastateks 2008–2012

SISUKORD

1 JÄÄTMEKAVA VAJADUS JA EESMÄRGID.....	4
1.1 JÄÄTMEKAVA EESMÄRGID.....	4
1.2 SEOS ÜLERIIGILISE JA MAAKONDLIKU JÄÄTMEKAVAGA.....	5
2 MÄKSA VALLA SOTSIAAL-MAJANDUSLIK ÜLEVAADE.....	6
2.1 HALDUSJAOTUS, ELANIKKOND JA ASUMID.....	6
2.2 ELUKESKKOND.....	8
2.2.1 Haridus ja tervishoid.....	8
2.2.2 Ettevõtlus.....	8
3 MÄKSA VALLA JÄÄTMEMAJANDUSE OLUKORD.....	10
3.1 PRÜGILA.....	10
3.2 JÄÄTMEDE ÜLEANDMISE VÕIMALUSED.....	10
3.3 JÄÄTMEDE KOGUSED.....	11
3.4 OLMEJÄÄTMEDE.....	12
3.5 TAASKASUTATAVAD JÄÄTMEDE.....	13
3.5.1 Pakendijäätmed.....	13
3.5.2 Biolagunevad jäätmed.....	14
3.6 OHTLIKUD JÄÄTMEDE.....	15
3.6.1 Probleemtooted.....	15
3.7 EHTUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMEDE.....	16
3.8 METALLI- JA TRANSPORTJÄÄTMEDE.....	16
3.9 TERVISHOIUASUTUSTE JÄÄTMEDE.....	17
3.10 KÜSITLUSE TULEMUSED.....	18
3.11 PÕHILISED KESKKONNAPROBLEEMID.....	19
4 JÄÄTMEKÄITLUSE FINANTSEERIMINE	21
4.1 PRAEGU TOIMIV FINANTSEERIMISE KORD.....	22
4.2 TULEVIKUS TOIMIV FINANTSEERIMISE KORD.....	23
5 JÄÄTMEKÄITLUSE KESKKONNAMÕJU.....	26
6 JÄÄTMEMAJANDUSE ARENGUSUUNAD AASTATEL 2007—2011.....	28
6.1 KORRALDATUD JÄÄTMEHOOLDUS.....	29
6.1.1 Korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid.....	30
6.1.2 Jäätmevaldajate register.....	31
6.1.3 Jäätmeveo piirkonnad.....	31
6.1.4 Jäätmeveo sagedus.....	31
6.1.5 Jäätmeveo teenustasu piirmäär.....	32
6.1.6 Jäätmekäitluskohad.....	32
6.1.7 Kasutatavad konteinerite tüübid.....	32
6.1.8 Konkurss.....	33
6.2 PRÜGILASSE LADESTATAVATE JÄÄTMEDE KOGUSE JA OHTLIKKUSE VÄHENDAMINE.....	33
6.2.1 Segaolmejäätmed.....	34
6.2.2 Pakendijäätmed.....	36
6.2.3 Biolagunevad jäätmed.....	37
6.2.4 Paberi- ja papijäätmed.....	38
6.2.5 Ohtlikud jäätmed.....	39
6.2.6 Probleemtooted.....	39
6.2.7 Tervishoiuasutuste jäätmed.....	40
6.2.8 Ehitus- ja lammutusjäätmed.....	40
6.2.9 Suuremõtmelised jäätmed.....	41
6.2.10 Reoveesetted.....	41
6.2.11 Metall- ja transportjäätmed.....	42
6.2.12 Jääkreostus.....	42
6.3 JÄÄTMEKOGUMISKESKUSE RAJAMINE.....	42
6.4 KOOSTÖÖ TEISTE OMAVALITSUSTEGA JA ETTEVÕTETEGA.....	43
6.5 KAGU - EESTI REGIONAALPRÜGILA RAJAMISES OSALEMINE.....	43
6.6 KESKKONNAJÄRELVALVE TÕHUSTAMINE.....	44

6.7 JÄÄTMEKÄITLUSINFO JAGAMINE JA KESKKONNATEADLIKKUSE TÖSTMINE.....	44
7 TEGEVUSKAVA JA INVESTEERINGUTE VAJADUS.....	46
8 JÄÄTMEKAVA EESMÄRKIDE SAAVUTAMINE.....	51
9 KASUTATUD KIRJANDUS.....	52

1 Jäätmekava vajadus ja eesmärgid

Käesolev jäätmekava on Mäksa valla jäätmekäitlust korraldav ja suunav dokument, mis määrab jäätmekäitluse arengusuunad järgnevateks aastateks. Jäätmekava on koostatud juhindudes Üleriigilisest ja Tartumaa jäätmekavast ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest. Jäätmekava koostamisel on järgitud käesoleval ajal kehtivat jäätmeseadust.

Mäksa valla jäätmekava sisaldab üldist ülevaadet vallast, jäätmemajanduse hetkeolukorra kirjeldust ja ülevaadet ning analüüsi jäätmemajandusega seonduvatest probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2008–2012 ning esitab tegevuskava eesmärkide elluviimiseks. Jäätmekavas tuuakse välja ka püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikud ettevalmistavad tegevused.

Jäätmekava üldiseks eesmärgiks on Mäksa valla jäätmehoolduse korraldamine – keskkonnaohutu, majanduslikult põhjendatud ja korralduslikult tagatud jäätmekäitluse edendamine. Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, olenemata nende tekkesfäärist ja ohtlikkusest. Jäätmekava haarab jäätmete tekke, kogumise, sortimise, transpordi, taaskasutamise ja ohutu kõrvaldamise.

1.1 Jäätmekava eesmärgid

Jäätmekava eesmärgiks on korraldada Mäksa valla jäätmekäitlust võimalikult ökonoomselt ja keskkonnasäästlikult vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja püüeldes jäätmemajanduse põhieesmärkide täitmise poole.

Kuna jäätmemajanduse korraldus, kus jäätmevaldajal on olnud suur otsustusõigus oma jäätmekäitluse korralduse üle, ei ole taganud Mäksa vallas rahuldavat olukorda ning organiseeritud jäätmekäitluse osa on madal, on eesmärgiks luua kogu valda hõlmav ühtne jäätmekäitlussüsteem. Sinna hulka kuuluvad muu hulgas:

- taaskasutatavate jäätmete eraldi kogumine ja taaskasutamine;
- ohtlike jäätmete ja probleemtoodete eraldamine olmejäätmetest ning eraldi kogumine;
- võimalikult suure arvu jäätmetekitajate kaasamine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi;
- biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja komposti kasutamine tekkekohas;
- ehitus- ja lammutusjäätmete eraldamine olmejäätmetest ning kohapealne sortimine ja osaline töötlemine. Ehitusjäätmete kasutamine pinnasetäiteks;
- elanikkonna teavitamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine.

1.2 Seos üleriigilise ja maakondliku jäätmekavaga

Üleriigiline jäätmekava kiideti heaks Riigikogu 04.12.2002.a. otsusega Üleriigilise jäätmekava heakskiitmine. Üleriigiline jäätmekava on aluseks maakondade ja omavalitsuste jäätmekavade koostamiseks. Koostamise eesmärgiks on jäätmehoolduse korrastamine kompleksse, keskkonnaohutu, paindliku, institutsionaalselt tagatud ja majanduslikult põhjendatud jäätmekäitluse korraldamise kaudu. Peamisteks eesmärkideks on tootmises ja jäätmekäitluses jäätmetekke ennetamine, jäätmete koguse vähendamine, parima tehnika kasutamine ning jäätmetes sisalduva materjali taaskasutamise eelistamine jäätmetest energia tootmisele. Lisaks eelpooltoodule on soovitatav jäätmeid taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal ning keskkonnakaitse poolest sobivas jäätmekäitluskohas.

Vastavalt üleriigilisele jäätmekavale jääb Mäksa vald rajatava Kagu-Eesti regionaalprügila teeninduspiirkonda, millest tulenevalt ladestatakse tulevikus nii Võru-, Põlva-, Valga-, kui ka Tartumaalt pärinevad jäätmed Kagu-Eesti regionaalprügilas. Hetkel ladestatakse Mäksa valla jäätmed Aardlapalu prügilas, mis on määratletud kui tugiprügila ning tegutseb jäätmete ladestuspaigana seni, kuni valmib regionaalprügila. Aardlapalu prügila suletakse maakonna jäätmekavaga paika pandud ajakava alusel, hiljemalt 16.07.2009. a. Üleriigilise jäätmekava kohaselt on Kagu-Eesti regionaalprügila valmides vaja rajada jäätmete kogumis- ja sortimiskeskused ning vajadusel ümberlaadimisjaamad.

Jäätmehoolduse korraldamise poolelt on välja pakutud piirkondlike jäätmehoolduskeskuste moodustamine omavalitsuste poolt. Piirkondlike jäätmehoolduskeskuste loomise üheks põhjuseks on asjaolu, et jäätmete käitlemine on omavalitsuste ja maakonna piire ületav tegevus. Jäätmehoolduskeskuse funktsioonid oleksid üleriigilise jäätmekava alusel järgmised:

- teeninduspiirkonnas jäätmekäitluse korraldamine; jäätmete vähendamise ja taaskasutamise programmide arendamine, teostamine, toetamine ja edendamine;
- optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine; arendustöö ja propaganda; konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kui ka jäätmete taaskasutamise alal, seda kas jäätmeveopiirkonnas või selle osades;
- andmebaaside pidamine.

Tartumaa jäätmekava valmis 2002. aastal (koostaja AS Kobras). Muutunud õigusaktidest ja Tartu maakonnas toimunud jäätmemajandusalastest muudatustest tulenevalt viidi jäätmekavasse sisse vastavad parandused aastal 2004 - 2005.

Maakondlik jäätmekava juhib tähelepanu vajadusele pidevat selgitustöö vajalikkust elanikkonna hulgas, elanikkonna motiveerimist jäätmete liigiti kogumise ja koguse vähendamiseks, näiteks jäätmekäitluse hinna ja keskkonnateadlikkuse tõstmise kaudu.

2 Mäksa valla sotsiaal-majanduslik ülevaade

2.1 Haldusjaotus, elanikkond ja asumid

Mäksa vald asub Tartu maakonna kaguosas. Valla pindala on 13 347 ha. Naaberomavalitsusteks on Luunja, Võnnu, Haaslava ja vähesel määral ka Vara vald. Mäksa valla haldusterritooriumil paikneb 16 küla. Suurimad külad on Melliste – 512 elanikku, Kaagvere – 280 elanikku, Võõpste – 132 elanikku ja Mäksa – 103 elanikku. Ülejäänud 12 külas on elanikke arv alla 100. Mäksa vallas oli 01.01.2007 seisuga 1741 elanikku. Keskmine asustustihedus on ~12,7 el/km², kuid arvestama peab seda, et suure osa valla pindalast moodustab Emajõe Suursoo (rohkem kui neljandiku territooriumist).

Kõige kaugemad asulad jäävad valla keskasulast Mellistest 10-12 km kaugusele (Veskimäe ja Võõpste küla Kõrvesilla osa). Valla eri osadel on erinevad tõmbekeskused (keskused, kus käiakse peamiselt tööl ja poes, teeninduses): Melliste, Kaagvere, Mäksa ja Võõpste. Võõpste lõunapoolsete majapidamiste elanikud (Kõrvesilla) käivad rohkem Võnnus kui Mellistes, Emajõe äärsete majapidamiste elanikud on aga orienteeritud rohkem Luunjale ja Tartule.

Valla asumine Tartu linna vahetusläheduses võib tuua lähitulevikus kaasa elanikkonna kasvu (Tabel 2–1), seda eelkõige seoses eramute ehitamise kasvuga ning inimeste asumisega linnalähedastesse maapiirkondadesse.

Tabel 2–1 Vallaelanike arv viimastel aastatel ja prognoos

Aasta	2002	2005	2010	2015
Elanike arv	1730	1776	1800	1850

(Allikas: Mäksa valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2016)

Vallas on kokku 524 majapidamist (Tabel 2–2), seega on keskmiselt 3,3 inimest ühes leibkonnas.

Tabel 2–2 Elanike ja majapidamiste loend Mäksa vallas seisuga 01.06.2006

Küla	Alaliste elanike arv	Majapidamiste arv
Aruaia	40	27
Kaarlimõisa	55	36
Kastre	45	14
Mäletjärve	55	28
Poka	96	2+26
Sarakuste	61	1+24
Sudaste	82	2+26
Tammevaldma	53	32
Tigase	66	32
Vana-Kastre	71	2+23
Veskimäe	50	29
Võruküla	35	23
Mäksa	103	3+28
Melliste	512	9+61
Kaagvere	280	7+33
Võõpste	132	2+54
KOKKU	1736	524

(Allikas: Mäksa Vallavalitsus)

Valla elanikkonnast moodustavad 20% pensionärid, 55% tööealised inimesed ja 25% lapsed-noored.

2.2 Elukeskkond

Mäksa vallas asub sookaitseala Emajõe Suursoo. Kaitstavaid alasid on kokku 23% valla pindalast.

Mäksa valla teedevõrgu moodustab 8,5 km Tartu-Räpina-Värska asfaltkattega tugimaantee, mida mööda liiguvad Kagu-Eesti elanikud, Venemaa kaubavedajad ning turistid. Valla territooriumil on valla teede üldpikkus 90,4 km.

Põhiliselt elanikkonda teenindavad ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemid kuuluvad Mäksa vallale ning vastavalt AS Emajõe Veevärk aktsionäride lepingu alusel antakse AS Emajõe Veevärgi haldusesse. Valla ainuke reoveepuhasti asub Mellistes, mis on ehitatud 1982. aastal ja kus on kasutusele võetud aktiivmudapuhasti BIO-100 ja järelpuhastina kaks biotiiki, kasuliku pindalaga 6940 m². Reoveepuhastile eelneb reoveepumpla. Biotiigid on suure koormusega ja settivad kiiresti muda täis. Tiike on viimastel aastatel puhastatud ja välja kaevatud sete on laotatud tiikide kallastele või veetud põldudele. Kuna Melliste asulas formeeruva reovee eesvooluks on tundliku suubлага Luutsna jõgi, vajab Melliste uut reoveepuhastit, mille koosseisus on ka lämmastiku-fosfori ärastusvõimalus. Lisaks on vallas veel 11 biotiiki, mis paiknevad Mellistes, Kaagveres, Võõpstes ja Mäksal. Kaagvere küla heitveed on juhitud Suur-Emajõkke, mis suubub Peipsi järve. Melliste küla heitveed on juhitud Luutsna jõkke, mis suubub samuti Suur-Emajõkke.

2.2.1 Haridus ja tervishoid

Mäksa vallas töötab munitsipaalkoolina Melliste Lasteaed-Algkool ja riigiomandis olev Kaagvere Erikool, raamatukogud Mellistes, Mäksal ja Võõpstes.

Valla meditsiinikeskus asub Mellistes, kus töötab perearst viiel päeval nädalas. Lisaks on Mellistes ka hambaravi kabinet ja apteek.

Sotsiaalhoolekande asutustest asub vallas Kastre külas Hooldekodu Härmalõng, kus on ruumi 40-le inimesele.

2.2.2 Ettevõtlus

Jäätmekäitluse seisukohalt on oluline Mäksa valla territooriumil tegutsevate ettevõtete struktuur ja nende poolt tekitatud jäätmete kogus ning iseloom. 01.01.2006. a. seisuga oli äriregistrisse kantud 25 ettevõtet. Ettevõtted on enamjaolt väikesed (Tabel 2–3).

Tabel 2–3 Suuremad tööandjad Mäksa vallas seisuga 01.01.2007

Asutus	Põhitegevusala	Töötajate arv
Kaagvere Erikool	Probleemsete tütarlaste kasvatamine ja õpetamine	41
AS Columbia-Kivi	Ehitusmaterjalide tootmine	38
AS Flainest	Puidu töötlemine	30
AS Melmilk Poka farm	Loomakasvatussaaduste tootmine	28
Melliste Algkool-lasteaed	Laste hoidmine, kasvatamine ja õpetamine	27
OÜ Kastre Tööstus		
AS Tamme Kuivatid	Loomakasvatussaaduste tootmine	
TÜ Mäksa Seeme		

Peamiselt toodetakse teravilja ja piima ning vilja ka töödeldakse. Põllumajandussektoris töötab kokku ca 100 inimest, mis moodustab 10-11% valla töötajatest.

Kõik ettevõtted tekitavad vähemalt olmelise iseloomuga jäätmeid. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmete kohaselt on vallas välja antud keskkonnalood (Tabel 2–4). Keskkonnaluba on haldusmenetluse seaduse järgi riigi nimel antav haldusakt, millega antakse õigus kasutada loodusressurssi, lubatakse viia keskkonda saasteaineid ja jäätmeid ning arendada seaduses sätestatud juhtudel tegevust.

Tabel 2–4 Väljastatud keskkonnalood Mäksa valla ettevõtetele

Ettevõtte nimi	Keskkonnalood liik
AS Tamme Kuivatid	Jäätmeluba; Vee erikasutusluba
Columbia-Kivi AS	Jäätmeluba
Kaagvere Erikool	Vee erikasutusluba
Mäksa Vallavalitsus	Vee erikasutusluba

(Allikas: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus)

3 Mäksa valla jäätmemajanduse olukord

Mäksa valla jäätmemajanduse olukorra kirjeldamisel on aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse riikliku jäätmerestri 2004. ja 2005. aasta jäätmearuandlus jäätmeveo mahu osas, Tartumaa keskkonnateenistuse ja jäätmekäitlejate andmeid.

3.1 Prügila

Mäksa vallas ametlikult tegutsevaid prügilaid ei ole. Mäksa valla tavajäätmed viiakse Aardlapalu prügilasse, mis asub Haaslava ja Ülenurme valla territooriumil. Prügilana on antud ala olnud kasutusel aastast 1971. Territooriumi üldpindala on 28,3 ha, millest prügi all on 10,6 ha. Kõrgeim prügikihi paksus on 8 m. Prügimaht seisuga 01.01.2005 on 500 000 m³. Seoses regionaalprügila rajamise viibimisega tuleb arvestada Aardlapalu prügila kasutamisega kuni 16. juulini 2009. a. Alates 16. juulist 2009. a tohib jäätmeid ladestada ainult nõuetele vastavasse prügilasse.

3.2 Jäätmete üleandmise võimalused

Mäksa Vallavalitsus korraldab maksimaalse taaskasutamise eesmärgil jäätmete liigiti kogumist. Jäätmete liigiti kogumise teenust pakuvad kõik suuremad jäätmeveo ettevõtted ning taaskasutusorganisatsioonid.

Erinevat liiki jäätmeid kogunud ettevõtted :

- Cleanaway AS – tavajäätmete ja ohtlike jäätmete käitlemine; Tähe 108, Tartu;
- Ragn-Sells AS – tava- ja ohtlike jäätmete käitlemine; Sepa 26, Tartu;
- Epler & Lorenz AS – tava- ja ohtlike jäätmete käitlemine; Ravila 75, Tartu;
- Kuusakoski AS - metallide ja metallijäätmete hulgikaubandus, vanametalli vastuvõtt, Teguri 53, Tartu;
- Eesti Metall OÜ - metallijäätmete ja vanametalli kokkuost ja vaheladustamine; Betooni 4, Jalaka 60B, Tartu;
- Loomsete Jäätmete Käitlemise AS – loomsete jäätmete käitlemine; Ebavere küla, Väike-Maarja vald, Lääne-Virumaa.

Mäksa Vallavalitsus on koostöös AS Epler & Lorenziga korraldanud vallas ohtlike jäätmete kogumisringe üks kord aastas. Elanikel on olnud võimalus ära anda kasutuselt kõrvaldatud telereid, raadioid, külmikuid, ravimeid, süstlaid, olmekeemiat, akusid, patareisid, päevavalguslampe, vanu värve ja värvipurke, vana õli ja filtreid, õliga imunud kaltse, taimemürke.

Tootjavastutusorganisatsioonid:

- EES-Ringlus MTÜ - elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlemise korraldamine, Tähe 108 keskkonnajaam, Tartu; Endla 3, Tallinn;
- [Eesti Elektroonikaromu MTÜ](#) – Vana-Narva mnt 26, Maardu;
- Eesti Pakendiringlus MTÜ – pakendijäätmete kogumise korraldamine; Vana-Narva mnt 26, Maardu;
- Eesti Pandipakend OÜ – pandipakendi (joogipakendi) käitlemise korraldamine; Nuudi 20, Uusküla, Jõelähtme vald, Harjumaa;
- Eesti Rehviliit MTÜ - vanarehvide käitlemise korraldamine; Vana-Narva mnt 26, Maardu;
- Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ – segapakendi- ja pakendijäätmete käitlemise korraldamine; Mustamäe tee 24, Tallinn.

3.3 Jäätmete kogused

Jäätmeseaduse alusel liigitatakse jäätmed tava- ja ohtlikeks jäätmeteks. Tavajäätmed on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka. Ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale.

Mäksa valla jäätmevoog aastatel 2004 ja 2005 on suurenenud 1,4 korda. (Tabel 3–5). Kõige suurema osa jäätmetest moodustavad mõlemal aastal segaolmejäätmed ning on kõrvaldatud Aardlapalu prügilasse.

Mitmete jäätmeliikide osas võib esineda statistilisi ebakõlasid, eriti kehtib see segaolmejäätmete osas, mis võib tulla ebaõigest deklareerimisest. Jäätmestatistikast on välja jäänud jäätmeveoga haaramata jäätmetekitajad, illegaalselt ladestatavad jäätmed, tekkekohas kompostitavad ja põletatavad jäätmed, – seega puudub ülevaade vallas reaalselt tekkivatest jäätmekogustest.

Tabel 3–5 Mäksa vallas kogutud jäätmete kogused 2004-2005. aastal (tonni aastas)

	2004		2005	
	ettevõtetes	kodumajapidamistes	ettevõtetes	kodumajapidamistes
Segaolmejäätmed	127,5	54,3	152,8	76,8
Ehitus- ja lammutussegapraht	4,3		222	
Metallijäätmed	36		65,2	27,8
Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed			2,22	
Puukoore- ja korgijäätmed	210		50	
Paber ja papp			0,1	
Vanarehvid			4,3	
Pakend			0,6	
Ohtlikud jäätmed	2,7		0,1	
KOKKU:	380,9	54,3	500,5	104,5

3.4 Olmejäätmed

Olmejäätmed (kood 20 00) on kodumajapidamises tekkinud jäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostiselt ja omadustelt samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Olmejäätmed on inimeste elutegevuses või elukorralduses oma tarbimisomadused kaotanud esemed, ained või nende jäägid. Olemuselt on olmejäätmed heterogeensed ja nende koostis muutuv. Erinevused on maal ja linnas ning ka aastaajast sõltuvalt tekkivate jäätmete koostises. Olmejäätmete koostise erinevust regiooniti mõjutab asjaolu, et ettevõtluses (kaubanduses, teeninduses ja mujal) tekkivaid segaolmejäätmeid (olmejäätmetega sarnased jäätmed) ei sorteerita.

Tabel 3–6 Segaolmejäätmete kogused Mäksa vallas 2004-2005. aastal

Jäätmeliik	Jäätmeteke 2004		Jäätmeteke 2005	
	tonni	% jäätmete koguhulgast	tonni	% jäätmete koguhulgast
Segaolmejäätmed	182,1	41,8	229,5	38,1

Eestis tekkis 2004. a 502,0 kg ja 2005. a 495,5 kg segaolmejäätmeid ühe inimese kohta. Tartumaal vastavalt 429,3 ja 392,0 kg ning Mäksa vallas 105,0 ja 132,2 kg inimese kohta. Mäksa vallas kogutud segaolmejäätmete kogused ühe elaniku kohta on kogu Eesti ja Tartumaaga võrreldes väga väikesed.

Segaolmejäätmete kogused Mäksa vallast kogutud kogu jäätme hulgast olid 2004.a 41,8% ja 2005.a 38,1%. (Tabel 3–6)

Segaolmejäätmete veoteenust on pakkunud 2004—2005. aastal AS Cleanaway, AS Ragn-Sells, jäätmed on üle antud Aardlapalu prügilasse (Tabel 3–7). Segaolmejäätmete koguhulgast on 2004—2005. aasta omab AS Ragn-Sells Mäksa valla segaolmejäätmete veo teenuse pakkujana 62,4% ja AS Cleanaway 11,4% turust.

Tabel 3–7 Olmejäätmete vedu Mäksa vallas 2004- 2005. aastal

Olmejäätmeid vedav ettevõtte	Jäätmete kogused t/a	
	2004	2005
AS Cleanaway	8,1	38,9
AS Ragn-Sells	123,3	133,6

3.5 Taaskasutatavad jäätmed

Taaskasutamine on toiming, millega jäätmed või neis sisalduv aine või materjal võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel või seda ettevalmistav tegevus. Taaskasutuse moodusteks on korduskasutus, ringlussevõtt ja energiakasutus.

Peamised taaskasutamistoimingud Mäksa vallas:

- pakendite ja pakendijäätmete tagasivõtu- ja taaskasutuse korraldamine;
- paberi ja papi eraldi kogumine;
- ehitus- ja lammutusjäätmete eraldi kogumine segaolmejäätmetest;
- biolagunevate jäätmete kompostimine;
- ohtlike ja probleemtoodete tagasivõtu- ja taaskasutuse korraldamine.

Mäksa valla elanikel on võimalus taaskasutatavaid jäätmeid üle anda:

- pandipakendeid karastusjooke müüvates ettevõtetes; (Kaagvere pood, Melliste A&O kauplus);
- ohtlike jäätmeid ja probleemtooteid Mäksa Vallavalitsuse ja AS Epler & Lorenzi koostööna toimuvatel kogumisringidel üks kord aastas.

3.5.1 Pakendijäätmed

Pakendiseadus kehtestab nõuded pakendi ja pakendijäätmete kasutamisele, soodustades sellega pakendi või pakendimaterjali ringlust ja taaskasutamist. Pakendid ja nendest tekkivad jäätmed on üheks oluliseks aspektiks, millele viimasel ajal tähelepanu pööratud.

Mäksa vallas on 2005. aastal kogutud elanikelt metall-, plast- ja klaaspakendeid koostöös taaskasutusorganisatsioonidega kokku 0,6 tonni aastas, mis moodustab kogujäätmete hulgast 0,1%. (Tabel 3–8)

Tabel 3–8 Taaskasutavate jäätmete kogumine Mäksa vallas 2004-2005. aastal

Jäätmeliik	Jäätmeteke 2004		Jäätmeteke 2005	
	tonni	% jäätmete koguhulgast	tonni	% jäätmete koguhulgast
Puukoore- ja korgijäätmed	210	48,3	50,1	8,3
Pakend			0,6	0,1
Paber ja papp			0,1	0,02

Pakendimaterjali kogutakse elanikelt Mäksa vallas kahe süsteemi alusel:

1. Tagatisrahaga pakendi kogumine müügikohas;
2. Muu pakendi (segapakendi) kogumine kogumiskonteinerite abil.

Pakendijäätmete kogumisel teevad koostööd tootjad, Mäksa vald, Eesti Pandipakend OÜ, Eesti Pakendiringlus MTÜ ja Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ (Tabel 3–9). Pakendijäätmete kogumiskonteinerite paigaldamine ja tühjendamine finantseeritakse taaskasutusorganisatsiooni poolt.

Tabel 3–9 Pakendikonteinerite asukohad Mäksa vallas

Asukoht	Tüüp	Maht (tonnides)	Arv
Kaagvere küla elumajad	Segapakend	0,66	1
Melliste küla elumajad	Segapakend	0,66	1
Melliste küla kauplus	Segapakend	0,66	1

(Allikas: Eesti Pakendiringlus MTÜ, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ, seisuga 08.08.2006)

Papi ja vanapaberi kogumine Mäksa vallas ei ole käivitunud. 2005. aastal on kogutud pappi ja vanapaberit ainult Mäksa valla ettevõtelt ning see kogus moodustab jäätmete koguhulgast vaid 0,02%. (Tabel 3–8)

3.5.2 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on haljastusjäätmed, toidujäätmed, segapaber, sõnnik, reoveesetted, fekaalid ja septikusetted.

Jäätmestatistika järgi on Mäksa vallas kogutud biolagunevaid jäätmeid ainult valla territooriumil tegutsevatelt ettevõtetelt ning mis on otseselt seotud tootmises tekkinud jäätmetega ja moodustavad 2004. ja 2005. a. Mäksa kogujäätmete hulgast vastavalt 48,3% ja 8,3% (Tabel 3–8). Statistikas puuduvad andmed Mäksa valla haljasaladelt ja kodumajapidamistest tekkivatest biolagunevatest jäätmetest, millest võib järeldada, et valla territooriumil on laialt levinud kohapealne kompostimine ja põletamine.

3.6 Ohtlikud jäätmed

Ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale. Ohtlikke jäätmeid tekib nii olmes kui ka tootmises. Ohtlikke jäätmeid ei tohi viia prügilasse, põletada, juhtida kanalisatsiooni ega veekogusse. Piirkonnas on suurim ohtlike jäätmete käitleja AS Epler & Lorenz.

Mäksa valla territooriumil puudub elanikkonnal võimalus üle anda ohtlikke jäätmeid. Vallavalitsus on korraldanud üks kord aastas ohtlike jäätmete kogumisringe koostöös Epler & Lorenz AS-ga.

Jäätmestatistika järgi on Mäksa vallas üle antud ohtlikke jäätmeid ainult valla territooriumil tegutsevate ettevõtete poolt, mis moodustavad 2004. ja 2005. a. Mäksa valla kogujäätmete hulgast vastavalt 0,6% ja 0,02% (Tabel 3–10).

Tabel 3–10 Ohtlike jäätmete kogumine Mäksa vallas 2004–2005. aastal

Jäätmeliik	Jäätmete 2004		Jäätmete 2005	
	tonni	% jäätmete koguhulgast	tonni	% jäätmete koguhulgast
Ohtlikud jäätmed	2,73	0,6	0,1	0,02
Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed			2,2	0,4
Sortimata ravimikogumid ohtlike jäätmete hulgas	0,03	1		

3.6.1 Probleemtooted

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada ohtu tervisele või keskkonnale, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad patareid ja akud; PCB-sid sisaldavad seadmed; mootorsõidukid ja nende osad; elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.

Elektri- ja elektroonikaseadmete romud on üks kiiremini kasvavaid jäätmevooge. Need jäätmeliigid sisaldavad väärtuslikke metalle, kuid samas hulgaliselt ka äärmiselt

keskkonnaohtlike komponente nagu elavhõbe, tina, kaadmium, freoonid jne. Eestis korraldab elektri- ja elektroonikaseadmete ning patareide ja akude tootmise ja müügi tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse kohustuste täitmist MTÜ EES-Ringlus. Seni on Mäksa vallas probleemtooteid elanikud saanud üle anda kogumisringide toimudes.

Jäätmetestatistika järgi on Mäksa vallas üle antud probleemtooteid ainult valla territooriumil tegutsevate ettevõtete poolt, mis moodustavad 2005. a. Mäksa valla kogujäätmete hulgast 0,4% (Tabel 3–10).

3.7 Ehitus- ja lammutusjätmed

Ehitusjätmeteks on vigastatud ja lõhutud materjalid, ehitusmaterjalide ülejäägid, ka pakendid. Ehitusjätmed võivad ohtlikest jätmetest sisaldada asbesti, lahusteid, kemikaale sisaldavaid pakendeid, immutatud puitu jne.

Tabel 3-11 Mäksa vallas kogutud ehitus- ja lammutusjätmed 2004-2005. aastal

Jäätmeliik	Jäätmete 2004		Jäätmete 2005	
	Tonni	% jätmete koguhulgast	tonni	% jätmete koguhulgast
17 09 04 Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01, 17 09 02 ja 17 09 03	4,32	1,9	22,0	6,3

Võrreldes 2004. aastaga on 2005. aastal ehitus- ja lammutusjätmete teke suurenenud 3,3 korda.

3.8 Metalli- ja transpordijätmed

Metall on kallis ning lihtsasti taaskasutusse suunatav materjal. Metallide mehhaanilisel töötlemisel, romusõidukite lammutamisel ja sõiduki hooldusel tekkinud jätmeid on kogunud Mäksa vallas Eesti Metall OÜ ja Kuusakoski AS.

Tabel 3–11 Mäksa vallas kogutud metalli- ja transpordijäätmed 2004-2005. aastal

Jäätmekood	Jäätmeliik	Jäätmeteke 2004		Jäätmeteke 2005	
		tonni	% jäätmete koguhulgast	tonni	% jäätmete koguhulgast
02 01 10	Metallijäätmed	11,75	2,7	16,75	2,78
17 04 05	Raud ja teras	24,28	5,5	75,173	12,49
17 04 01	Vask, pronks, valgevask	0	0	0,05	0,01
16 01 03	Vanarehvid	0	0	4,3	0,7
17 04 02	Alumiinium	0	0	0,356	0,02

2004., 2005. a moodustasid metallijäätmed kogujäätmete hulgast vastavalt 8,3% ja 15,4% ning vanarehvid 2005. a 0,7% (Tabel 3–11).

Aastate jooksul ettevõtete territooriumitele ja mujalegi kogutud ning paigutatud vanarehvide kohta täpne ülevaade puudub. Eestis ladestatakse enamik rehvidest prügilatesse ja kasutatakse ka prügikehade stabiliseerimiseks, põletatakse kohalikes katlamajades või põletusseadmetes.

3.9 Tervishoiuasutuste jäätmed

Tervishoiujäätmeid tekib haiglates, polikliinikutes, arstipunktides, perearsti- ja hambaravikabinettides, sotsiaalhoolekandeasutustes ja sanatooriumides. Lisaks tekib analoogseid jäätmeid ka loomahaiguste uurimisel ja ravimisel.

Mäksa valla elanikke teenindab üks hambaravikabinet, üks terviskeskus ja üks meditsiinikeskus, lisaks on veel vallas üks apteek.

Mäksa vallas on kogutud 2004. a sortimata ravimeid 0,3 tonni (Tabel 3–10). Ravimitega tegelevates asutustes tekib lisaks segaolmejäätmetele veel järgmisi jäätmeid:

- bioloogilised jäätmed – ühekordsed süstlad jne;
- teravad ja torkivad jäätmed – ampullid, süstlanõelad jne;
- nakkusohtlikud jäätmed – nakkushaigega kokku puutunud riistad, materjalid, ained jne;
- ravimijäägid;
- kemikaalide jäätmed.

Vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile 1999/31/EÜ prügilate kohta on nakkusohtlike jäätmete ladestamine tavajäätmete prügilatesse keelatud.

3.10 Küsitluse tulemused

Mäksa valla jäätmemajanduse hetkeolukorrast ülevaate saamiseks viidi 2006. aasta suvel läbi jäätmealane küsitlus. Küsitleti elanikke eramajapidamistes ja Mäksa valla ettevõtteid. Elanike ja ettevõtete küsitlused olid erinevad ning küsimused koostatud vastavalt küsitlejale huvipakkuvate valdkondade järgi.

Elanikke küsitleti valla erinevatest piirkondadest ning sellest tingituna on tulemused ka mõnevõrra erinevad. Elanikkonna küsitlusest selgus, et jäätmeprobleemi teadvustatakse. Kõige aktiivsemad prügi sorteerijad olid Kaagvere küla elanikud – kogusid eraldi klaas-, plasttaarat. Neil olid olemas konteinerid, mida regulaarselt tühjendatakse jäätmekäitlejate poolt.

Valla teistes piirkondades olid elanikud prügi ja jäätmemajanduse küsimustes ükskõiksemad ja passiivsemad. Nendes piirkondades vanapaber, puit jm põlev materjal põletati, biolagunevad jäätmed kompostiti. Komposti hinnati kõrgelt, sest kompost on hea mullaparandaja. Komposteerimist harrastatakse eramajades ja ka korterelamute juures aiamaadel.

Enamik inimesi olid teadlikud sellest, et Mäksa Vallavalitsusel on kohustus korraldada oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmevedu. Jäätmeveolepinguid ei olnud kõigil. Küsitlusele vastajad, kel olid jäätmeveo lepingud, olid ka teadlikum sihtgrupp ning hindasid prügiveo hinda sobivaks.

Küsitlusele vastanutest on olmejäätmetest eraldi sorteerinud klaasi, paberi, puidu, metalli, millede üleandmise võimaluste üle ei kurdunud. Probleeme valmistavad suurjäätmed, probleemtooted ja ohtlikud jäätmed.

Prügi sorteerimist pidasid elanikud üsnagi oluliseks tegevuseks.

Mäksa valla elanikud on vägagi tähelepanelikud, sest prügistatud kohti märgatakse. Leiti, et vallas on liiga vähe prügikaste, kuhu prügi saaks panna. Olukorra parandamiseks pakuti välja häid ideid: rohkem infot kohalikus lehtedest, rohkem prügikaste tänavale, kampaaniate korraldamine ja teadlikkuse tõstmine läbi koolituse.

Ettevõtete sees läbiviidud küsitlus oli spetsiifilisem ning küsimustele vastuse andjat tuli ettevõttes otsida, kuna kõigile polnud see teadmistekohane. Küsitlustest lähtuvalt tekib ettevõtetes võrreldes majapidamistega mitmekülgsemaid jäätmeid, mille kogused on samuti võrreldes majapidamistega suuremad.

Peamised jäätmeliigid, mis küsitletud ettevõtetes tekivad olid: paber, klaas, metall, vanaõli, plast, biolagunevad jäätmed. Küsitletud ettevõtete jäätmete ke on viimastel aastatel püsinud enam-vähem ühel tasemel ning tulevikuks ei prognoositud ka selle tõusu.

Jäätmeluba oli olemas üksikutel küsitletud ettevõtetel. Jäätmehooldusalaseid probleeme ettevõtete esindajad eraldi välja tuua ei osanud. Huvi ei tundud paraku selle vastu, kuidas ise jäätmehooldust puudutavates küsimustes aktiivselt kaasa lüüa.

Küsitlus andis hea ülevaate jäätmekäitluse hetkeseisust vallakodanike ja ettevõtja silme läbi. Arvatavasti hakkasid paljud küsimustele vastajad tõsisemalt mõtlema jäätmete olemasolule ja jäätmekäitluse probleemide üle. Jäätmekava töösuundade väljatöötamisel on arvestatud küsitletud elanike ja ettevõtete valmidust jäätmekäitluse arendamisel kaasa lüüa.

3.11 Põhilised keskkonnaprobleemid

Jäätmehoolduse probleemid tulenevad osaliselt üldistest Eesti probleemidest. Järgnevalt on toodud peamised Mäksa vallas toimuva jäätmekäitlusega seonduvad kitsaskohad:

- Mäksa valla territooriumi prahistamine

Enamikel Mäksa valla elanikel puuduvad lepingud jäätmekäitlusettevõttega ning jäätmeid ei transpordita ka ise prügilasse. Valda prügistavad samuti sealt läbisõitjad, visates autost tarbetu kraami autoaknast välja. Elanikkond loodab Mäksa Vallavalitsusele, kes peaks nende arvates rohkem avalikkesse kohtadesse paigutama segaolmejäätmete kogumise konteinereid.

- Ülevaade jäätmetekitajatest puudulik

Jäätmestatistikast jäävad välja jäätmeveoga haaramata jäätmetekitajad, illegaalselt ladestavad jäätmed, tekkekohas kompostitavad ja põletatavad jäätmed, seega puudub ülevaade vallas realselt tekkivatest jäätmekogustest.

- Mittetäielik jäätmearuandlus

Jäätmearuandluse probleem väljendub jäätmete ja jäätmekoodide erinevas tõlgendamises. Jäätmekoodidega ei teki probleemi ohtlike jäätmete korral, sest need liiguvad tekitajalt lõppkäitlejani koos saatelehtedega. Mitteohtlike jäätmete puhul saatelehed puuduvad ja iga aruande esitaja võib näidata jäätmekoodi oma arusaama järgi.

- Jäätmete kohapealne taaskasutamine ja põletamine

Toimub ulatuslik jäätmete kohapealne taaskasutamine, mille kohta puudub täielik info. Levinud on kõigi materjalide põletamine, mis tuld võtavad. Sealhulgas põletatakse näiteks ehitus- ja lammutusprahti, plastik-, kilepakendeid ja plastpudeleid, samuti ohtlikke aineid sisaldavaid jäätmeid.

- Sorteeritud prügi üleandmiskohtade vähesus

Mäksa valla elanikkonna jaoks pole väga hästi toimivat sorteeritud jäätmete üleandmist. Valla territooriumil puudub statsionaarne ohtlike jäätmete konteiner. Parem on olukord vanapaberi,

papi ja pakendi kogumisel, kus koostöös taaskasutusorganisatsioonidega on paigaldatud Mäksa valla territooriumile pakendikonteinereid (Tabel 3–9).

- Elanike madal keskkonnateadlikkus ning informatsiooni vähesus

Madal keskkonnateadlikkus väljendub selles, et elanikud ei teadvusta endale jäätmeid puudutavate probleemide tähtsust ning ei toimi säästva keskkonnakasutuse põhimõtte kohaselt. Valla elanikel pole piisavalt informatsiooni olemasolevate jäätmekäitlusvõimaluste kohta. Tihti ei olda teadlikud olemasolevate eraldi kogutud jäätmete kogumispunktide asukohtadest.

- Korraldamata jäätmevedu

Korraldamata jäätmevedu on omakorda põhjuseks, miks prügi satub metsaalustesse, teeäärtesse ja võõrastesse prügikastidesse. Metsaaluste ja teeäärte puhastamine ning isetekkeliste prügilate likvideerimine nõuab vallalt iga-aastaseid lisakulutusi. Korraldatud olmejäätmevedu võib raskendada raskete prügiautode liikumine amortiseerunud kruusateedel.

- Järelvalve puudulikkus

Keskkonnajärelvalve seadusega on Mäksa Vallavalitsusel kohustus teostada keskkonnajärelvalvet. Tegelikuses peaks järelvalvet tõhustama. Vallal puudub ülevaade jäätmeveoga mitteliitunudest ja nende jäätmekäitlusharjumustest.

4 Jäätmekäitluse finantseerimine

Kaasaegses jäätmekäitluses on süsteemi käigushoidmiseks tarvis rakendada “saastaja maksab” printsiipi – lihtsustatult kes jäätmeid tekitab, see ka nende käitluse eest maksab. Samu põhimõtteid järgib ka Eesti Vabariigi jäätmekäitlusala seadusandlus. Jäätmeseaduses on sätestatud, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmevaldaja (jäätmetekitaja) ning korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja on kohustatud tasuma jäätmeveo teenustasu, seejuures peab teenustasu olema piisav, et katta jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemis- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud.

Jäätmehoolduse (-käitluse) tasandid ja nende ülesanded

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
Riigi tasand – keskkonna- ja keskkonnaministeerium	<ul style="list-style-type: none"> • jäätmehoolduse reguleerimine õigusaktide kaudu; • jäätmehoolduse arendamine riiklike toetusprogrammide kaudu; • jäätmetekke vähendamise ja jäätmekäitluse korrastamise koordineerimine riigi tasandil; • üleriigiliste programmide ja süsteemide koordineerimine (ohtlike jäätmete käitlussüsteem, pakendijäätmete programm); • maakondade jäätmekavade koostamise korraldamine, riigi ja maakonna jäätmekava täitmise kontroll.
Maakonna tasand - maavalitsus ja keskkonnateenistus	<ul style="list-style-type: none"> • riikliku jäätmepoliitika elluviimine maakonna tasandil; • kohalike omavalitsuste jäätmemajanduse alane nõustamine; • jäätmeload ja jäätmealane aruandlus jne.
Omavalitsuse tasand	<ul style="list-style-type: none"> • jäätmehoolduse arendamine; • korraldatud jäätmeveo sisseseadmine, sellega hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamine; • kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine; • pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise koordineerimine; • jäätmete sortimise, sh. liigiti kogumise korraldamine; • järelevalve jäätmekäitluse üle; • omavalitsuse jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja koostamine; • elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine; • säästva looduskasutuse ja puhta keskkonna tagamine.
Jäätmetekitaja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • jäätmekäitlusnõuete ja –normide järgimine; • korraldatud jäätmeveoga liitumine; • vajadusel ettevõtte jäätmekava koostamine, jäätmevarvestuse pidamine; • loodusvarade ja toorme säästlikuks kasutamiseks parima võimaliku tehnika rakendamine; • keskkonnateadlikkuse tõstmise projektides osalemine.

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
Jäätmekäitleja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • professionaalsel tasemel teenuse pakkumine vastavalt lepingutele ja õigusaktidele, samuti vastavalt jäätmeleas või ohtlike jäätmete litsentsis kehtestatud nõuetele; • jäätmekäitlusnõuete ja –normide järgimine, parima võimaliku tehnika rakendamine jäätmehoolduses; • tootja peab tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise (probleemtoodete tootja); • pakendi ja pakendijäätmete tagasi võtmine ja nende taaskasutamine (pakendiettevoetted); • keskkonnateadlikkuse tõstmine;

4.1 Praegu toimiv finantseerimise kord

Hetkel ei ole saastaja maksab printsiip Eestis täielikult rakendunud – paljud jäätmetekitajad ei oma jäätmekonteinereid ega kasuta jäätmekäitlusfirmade teenust. Jäätmed viiakse teistele isikutele kuuluvatesse konteineritesse või ladestatakse metsa alla. Samuti kasutatakse olmejäätmetest eelkõige suuremõtmeliste jäätmetest vabanemiseks Mäksa Vallavalitsuse poolt korraldatavaid kogumiskampaaniaid.

Mäksa vallas toimub jäätmekäitluse finantseerimine hetkel järgmiselt:

1. Ettevõtted maksavad ise ettevõttes tekkinud nii tavajäätmete kui ka ohtlike jäätmete käitlemise eest. Jäätmekäitlusettevõttega lepingulises vahekorras olevad kliendid ettevõtte hinnakirja alusel, sealjuures tasuvad jäätmetekitajad nii veo- kui ladestamismaksu (prügila hoolduse kulusid).
2. Mäksa valla eelarvest finantseeritakse:
 - kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
 - kogumiskampaaniate korraldamist;
 - avalikkesse kohtadesse paigutatud prügikastide hooldamist;
 - teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.
3. Tootja- ja taaskasutusorganisatsioonide poolt rahastatav jäätmekäitlus.

Mäksa valla eelarvest on finantseeritud ühiskondlike alade hooldust ning kevadiste heakorrakampaaniate korral konteinerite renti ning tühendamist. 2005. aastal on jäätmehooldusele kulutatud 18 000 krooni aastas. Valla 2006. aasta eelarves on jäätmekäitlusele nähtud ette 90 000 krooni.

Vastavalt jäätmeseadusele korraldavad jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil omavalitsusorganid, jäätmehoolduse arendamiseks nimetatakse jäätmealase teabe levitamist,

jäätmealast nõustamist ja jäätmehoolduse kavandamist või muud tegevust, mille eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket või tõsta jäätmehoolduse taset. Alates 01. maist 2004 laekub omavalitsuste eelarvesse 75% olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasumäärast vastavalt keskkonnatasude seadusele. Jäätmeseaduse mõttest tulenevalt, tuleb see summa kulutada sihtotstarbeliselt jäätmehoolduse arendamiseks.

4.2 Tulevikus toimiv finantseerimise kord

Jäätmeseaduse § 12 lõige 3 kohaselt toetab lisaks omavalitsuste eelarvesse 75% olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasumäärast vastavalt keskkonnatasude seadusele riik jäätmehoolduse arendamist toetusprogrammide kaudu. Lähtudes realselt Mäksa valla elanike ja ettevõtete poolt prügilasse ladestatavatest olmejäätmete kogustest võib Mäksa valla jäätmehoolduse arendamiseks eraldatavaks rahasummaks hinnata orienteeruvalt 90 000 krooni aastas.

Osadest toodetest tekkivate jäätmete käitlemine on tootjate korraldada. Nii peavad pakendiettevõtjad pakendiseaduse kohaselt korraldama pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise ette antud taaskasutuse sihtarvude täitmiseks. Probleemtoodete kogumise ja käitlemise eest vastutavad samuti ettevõtjad või edasimüüjad. Sisuliselt maksab nende jäätmete kogumise ja käitlemise kinni lõpptarbija juba kaupa ostes. Seega on jäätmekäitlusega seotud kulutuste katmine õigusaktidega pandud jäätmetekitajale. Suuremaid investeeringuid ei jõua tarbijad siiski üksi kinni maksta ja neid tuleb rahastada riigi ja Mäksa valla vahenditest või fondide kaudu.

Jäätmekäitluse finantseerimiseks tuleb kasutada kõiki võimalikke allikaid:

1. jäätmetekitajad (nende poolt makstav jäätmeveo teenustasu);
2. taaskasutus- ja tootjavastutusorganisatsioonid;
3. Mäksa valla eelarve;
4. riiklikud vahendid (RIP – riiklike investeeringute keskus);
5. SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja ERDF;
6. abirahad (EL struktuurfondid).

Vastavalt jäätmehooldust reguleerivates õigusaktides sätestatule ning käesolevas jäätmekavas paika pandud tegevussuundadele võetakse seoses korraldatud olmejäätmeveo sisseseadmisega selgem suundumus saastaja maksab printsiibi rakendamisele. Eeltoodust lähtuvalt on jäätmehoolduse edukaks toimimiseks vajalikud vähemalt järgmised jooksvad kuluartiklid:

- jäätmekäitluse alane selgitustöö ja propaganda;

- ohtlike jäätmete kogumine elanikkonnalt;
- järelevalve tõhustamine;
- ebaseaduslike ladestuspaikade korrastamine.

Olulise osa sellest moodustab ebaseaduslike ladestuspaikade koristamise maksumus. Kui rakendatakse tõhus ning kontrollitud jäätmeveosüsteem, vähenevad ka hüljatud jäätmete koristamiseks tehtavad kulutused.

Jäätmekäitlusobjektide, mille eesmärgiks on muu hulgas jäätmete taaskasutamise suurendamine, rajamiseks on Mäksa vallas võimalik taotleda finantseerimisabi. Käesoleval ajal võib peamiseks väiksemamahulisemate objektide kaasfinantseerimise allikateks pidada SA Keskkonnainvesteeringute Keskust ja Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF). Mäksa valla omafinantseeringu osaks antud struktuuride poolt finantseeritavates projektides vähemalt 10-25%. Mäksa valla kulutuste vähendamiseks ning kaasfinantseeringu saamise tõenäosuse tõstmiseks on otstarbekas rajada keskkonnaobjekte koostöös teiste kohalike omavalitsustega.

Jäätmekäitluse finantseerimisel tulevikus tuleb järgida saastaja maksab ja tootja vastutab põhimõtet ning jäätmekäitlus peab muutuma isetasuvaks majandusharuks. Samuti tuleb leida kõiki osapooli (omavalitsus, ettevõtted, elanikkond, jäätmevedaja) hõlmav jäätmekäitlussüsteem ning kulude maksimaalne optimeerimine.

Jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid annavad Mäksa vallale ka mitmeid leevendusi jäätmehoolduse finantseerimisel. Senini Mäksa valla jäätmekäitluskuludest moodustasid päris suure osa taaskasutatava materjali kogumine ja vedu ning olmeelektroonikajäätmete käitluskulud. Seoses tootjavastutus- ja taaskasutusorganisatsioonide rakendamisega toimuvad muutused ka Mäksa valla eelarves:

- vallavalitsus ei pea finantseerima pakendijäätmete kogumist, mis on pakendijäätmete tootja ülesanne, kes võib oma kohustused delegeerida taaskasutusorganisatsioonidele;
- vallavalitsus ei pea finantseerima elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogumist, mis on tootja ülesanne ning võib delegeerida oma kohustused tootjavastutusorganisatsioonidele;
- vallavalitsus ei pea finantseerima vanarehvide kogumist, mis on tootjate ülesanne, kes võib delegeerida oma kohustused tootjavastutusorganisatsioonidele;
- seoses pakendikonteineri võrgustiku laienemisega ning korraldatud olmejäätmeveo rakendamisega väheneb eeldatavasti olmejäätmekonteinerite täituvus ning risustatud alade teke;

Jäätmehoolduse kulud võivad suureneda järgmiste tegevuste ja suundumuste tulemusena:

- ohtlike jäätmete kogumine ja käitlus võib muutuda täielikult Mäksa valla finantseeritavaks;
- kulutused võivad suureneda suurjäätmete kogumisele (mööbel, ehituslammutusjäätmed);
- senisest aktiivsemaks ning kulukamaks peaks muutuma jäätmekäitluse propageerimine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Eeltoodust lähtuvalt võib prognoosida, et jäätmekava rakendamise ning kõikide jäätmekäitlust reguleerivate õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisel võivad Mäksa valla jäätmekäitluse arendamiseks tehtavad kulutused praegusega võrreldes oluliselt suureneda.

5 Jäätmekäitluse keskkonnamõju

Jäätmekäitlusest tulenevalt võib looduskeskkonda, inimeste tervist ja heaolu mõjutada jäätmekäitluses tekkiv nõrgvesi, reovesi, hais, visuaalne (esteetiline) pilt, müra, prügilagaasid, jäätmete põletamisest või jäätmeveost tulenev õhusaaste. Jäätmekäitluse erinevates etappides on keskkonnamõjud erinevad. Seetõttu tuleb vaadelda igat jäätmekäitluse etappi eraldi.

- Jäätmete tekke ja jäätmete kogumise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad siin jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda. Mida rohkem tulevikus jäätmeid sorteeritakse, seda rohkem suudetakse vähendada jäätmete negatiivset keskkonnamõju. Sorteerimise käigus eraldatakse taaskasutatav materjal ja ohtlikud jäätmed. Nii on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist. Olmejäätmete kogumine mõjutab otseselt inimeste elukeskkonda ebameeldiva haisu levitamise kaudu. Haisu tekitajaks on olmejäätmekonteineritesse pandud toidujäätmed.

Maksa valla jäätmekavas püstitatud eesmärkide realiseerimiseks on vaja suurendada jäätmete sorteerimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks.

- Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjudeks võib pidada jäätmeveomasinate tekitatavaid heitgaase, haisu, müra ja võimalikku jäätmete sattumist keskkonda jäätmeveo ajal. Jäätmeveo keskkonnamõju on üldjuhul tagasihoidlik ning on sarnane muu transpordist tekitatud saastega.

Üks olulisemaid jäätmeveoga seotud keskkonnamõjude vähendajaid on korraldatud olmejäätmevedu, mis võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini korraldada ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Korraldatud jäätmeveo rakendamisel välditakse jäätmeveo keskkonnamõju ka seoses sellega, et välditakse olukorda, kus üht maja teenindab üks jäätmevedaja ja tema naabrit teine vedaja ning seeläbi väheneb jäätmete kogumisel õhku paisatavate heitgaaside hulk.

- Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Mäksa valla valdavaks jäätmekäitlusviisiks on siiani olnud ladestamine jäätmete prügilasse. Prügilatega kaasnevad prügilate reovee probleemid (nõrgvesi, valgvesi) ja prügilagaaside tekkega seotud probleemid (suur osa prügilagaasidest on kasvuhoonegaasid), lisaks kaasnevad prügilatega veel mitmed ebameeldivused, nagu hais ja lenduv prügi.

Jäätmete kõrvaldamisel tuleb jäätmekoguseid vähendada ja taaskasutatavate jäätmete koguseid suurendada, et vähendada mõju keskkonnale. Selleks tuleb orgaaniliste jäätmete biokäitlust ja pakendijäätmete kogumissüsteemi juurutada, vanapaberit, probleemtooteid ja ohtlikke jäätmeid eraldi koguda. Korraldatud jäätmeveo rakendamisega saab ära hoida omavoliliste prügilate tekkimist ja ka ebakorrektselt jäätmetega ümberkäimist.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjudeks on ka metsaalustesse prügi mahapanek ja jäätmete põletamine. Viimaseid toiminguid saab vältida tõstes inimeste teadlikkust loodusele tekitatavast kahjust, jäätmejaama toimimisest ning järelvalve tõhustamisega.

- Jäätmekäitluses vajamineva loodusvara mahu hinnang

Mäksa vallas tegutsevaid prügilaid ei ole. Loodusvarad võivad leida kasutust ebaseadusliku prügi mahapanekukohtade katmisel. Täpne loodusvarade mahu hinnang selgub konkreetsete tegevuste planeerimisel ning projekteerimisel.

6 Jäätmemajanduse arengusuunad aastatel 2007—2011

Maksa valla jäätmekava eesmärkide püstitamisel järgitakse Eesti keskkonnastrateegiat, „Üleriigilist jäätmekava“, „Tartumaa jäätmekava“, Maksa valla jäätmehoolduse olemasolevat olukorda ja probleeme.

Euroopa Liidu ja Eesti jäätmekäitluse üldiseks eesmärgiks on jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimine ja vähendamine. Jäätmetekkest ning nende käitlemisest tuleneva mõju vältimise meetmed saab järjestada Eesti keskkonnastrateegia järgi järgmisse pingeritta:

1. jäätmetekke vältimine;
2. tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
3. jäätmete taaskasutamise laiendamine (korduskasutamine, otsene ringlus, materjali-ringlus, kompostimine, jäätmete põletamine energia tootmiseks);
4. keskkonnanõuetekohane jäätmetöötlus;
5. jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

„Üleriigilise jäätmekava“ eesmärgid tulenevad Euroopa Liidu keskkonnavalastest tegevuskavadest ning „Ühtsest jäätmekäitlusstrateegiast /SEC (89)934/“, mille eesmärgid on üles seatud järgmised:

1. tootmises ja jäätmekäitluses jäätmetekke ennetamine, jäätmete koguse vähendamine;
2. parima võimaliku tehnika kasutamine;
3. jäätmete taaskasutamisel nendes sisalduva materjali kasutamise eelistamine energiakasutusele;
4. jäätmete taaskasutamine või kõrvaldamine nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogia ja keskkonnakaitse sobivas jäätmekäitluskohas.

„Tartumaa jäätmekavas 2005“ on püstitatud Tartumaa jäätmehoolduse üldisteks eesmärkideks:

1. jäätmetekke ja jäätmete edasise käitlemise ohjamine;
2. omavalitsuste haldussuutlikkuse tõstmine nii jäätmekäitluse korraldamise kui ka järelvalve suhtes;
3. jäätmetekke vähendamine ja tekkivate jäätmete taaskasutamise suurendamine;
4. ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine;
5. optimaalse jäätmekogumisjaamade võrgustiku rajamine ja kõige lähema keskkonnakaitiselt sobiva jäätmekäitluskoha kasutamine;
6. ohtlike jäätmete kogumissüsteemi edasiarendamine;

7. võimalikult suure arvu jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi;
8. kontroll tervishoiu jäätmete tekke ja käitlemise üle;
9. vanade prügilate keskkonnaohutu sulgemine.

Lähtudes Mäksa valla jäätmemajanduse olukorrast ja probleemidest, on käesolevas jäätmekavas püstitatud jäätmekäitlusalased töösuunad aastateks 2007—2011. Töösuundade püstitamisel on arvestatud Eesti jäätmemajanduses kavandatavaid muudatusi. Olulisemateks jäätmemajanduse töösuundadeks aastatel 2007—2011 on Mäksa valla täitmiseks esitatud:

1. korraldatud jäätmeveo organiseerimine;
2. prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
3. ohtlike jäätmete ja probleemtoodete kogumissüsteemi täiustamine;
4. elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
5. jäätmemajandusalase statistika korrastamine;
6. jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine.

6.1 Korraldatud jäätmehooldus

Jäätmeseaduse § 66 alusel on kohalikul omavalitsusel kohustus organiseerida oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmevedu. Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või –kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi poolt korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. Jäätmeseaduse järgi oli korraldatud jäätmeveo rakendamise tähtaeg 01.01.2005. a.

Korraldatud olmejäätmevedu annab Mäksa vallale võimaluse kehtestada tingimusi ja korda jäätmete üleandmisel ning veol. Korraldatud jäätmeveoga paraneb ülevaade jäätmetekitajatest, ühtlustatakse konteineripark ning logistika optimeerimisega vähendatakse transpordist tekkivat müra, saastet ja koormusi sõiduteele. Jäätmehoolduse korrastamise täiendavaks eesmärgiks on kõikide kinnistute haaramine jäätmeveo süsteemi. Korraldatud olmejäätmeveo sisseseadmisel on väga tähtis informeerida elanikke.

Mäksa valla korraldatud jäätmehoolduse eesmärgid:

- enamuse jäätmevaldajate liitumine korraldatud jäätmeveo süsteemiga;
- tekitatud jäätmete enamiku kokkukogumine ja ebaseadusliku jäätmekäitlemise minimeerimine.

Eesmärkide teostamisel tuleb arvestada alljärgnevate tegevustega:

- jäätmehoolduseeskirja koostamine ja kinnitamine;
- korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine;

- jäätmevaldajate registri asutamine, andmebaasi loomine ja haldamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- korraldatud jäätmeveo rakendamine;
- elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustest.

Vastavalt jäätmeseaduse § 69 lõikele 1 loetakse jäätmevaldaja liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldaja on korraldatud jäätmeveoga liitunud alates Mäksa valla korraldatud jäätmeveo jäätmeloa kehtima hakkamisest või Mäksa vallavolikogu vastava määruse jõustumisest.

Kõik olmejäätmeid tekitavad jäätmevaldajad on kohustatud korraldatud olmejäätmeveoga liituma. Jäätmevaldajate mitteliitumist korraldatud jäätmeveoga tuleb lubada üksnes erandkorral. Jäätmevaldajaks loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanikku. Korraldatud jäätmeveoga tuleb haarata avalikud asutused, nagu kool, lasteaed ja seltsimaja. Jäätmeseaduse järgi kohustuvad korraldatud jäätmeveoga liituma ka olmejäätmeid või nendega sarnaseid jäätmeid tekitavad ettevõtted ja asutused. Samas sõltub ettevõtete jäätmeveo korraldamine iga ettevõtte spetsiifikast ja vajadustest. Kuna olmejäätmeid või nendega sarnaseid jäätmeid tekib suuremal või vähemal määral kõigis töötavates ettevõtetes, siis võib jäätmehoolduseeskirjaga kohustada korraldatud jäätmeveoga liituma kõiki ettevõtteid võrdsetel alustel eramajapidamistega.

Jäätmeseadus ei nõua jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel osapoolte kohustusi ja õigusi sätestava lepingu sõlmimist. Lepingu sõlmimine muutub oluliseks juhul, kui jäätmevaldaja rendib jäätmekäitlejalt konteinerit, või kui jäätmevaldaja leiab, et talle miinimumpaketist ei piisa.

Korraldatud jäätmeveo tingimused sätestatakse Mäksa Vallavolikogu määrusega, mis peab sisaldama järgmist infot:

1. jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu;
2. jäätmevaldajate registri pidamise kord;
3. veopiirkonnad;
4. vedamise sagedus ja aeg;
5. jäätmeveo teenustasu piirmäär;
6. jäätmekäitluskohad;
7. kasutatavad konteinerite tüübid.

6.1.1 Korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid

Jäätmeseaduse kohaselt võib korraldatud jäätmevedu hõlmata ka muid jäätmeid peale olmejäätmeveo, kui seda tingib oluline avalik huvi. Hetkel on mõistlik lisaks

olmejäätmetele korraldatud jäätmeveo raames koguda eraldi vanapaberit ja -pappi ning segapakendit kohtades, kus jäätmevaldajatel tekib neid suuremas koguses. Teiste jäätmeliikide haaramine korraldatud jäätmeveoga eeldab vastavate kogumis- ja käitlussüsteemide eelnevat ellurakendumist.

Mäksa vallas hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga:

- segaolmejäätmete kogumine ja vedu;
- vanapaberi kogumine ja vedu Kaagvere, Melliste ja Poka külades;
- segapakendi kogumine ja vedu Kaagvere, Melliste, Poka, Mäksa ja Vööpste külades.

6.1.2 Jäätmevaldajate register

Enne korraldatud olmejäätmeveo sisseviimist luuakse jäätmeseaduse kohaselt jäätmevaldajate register ja kehtestatakse registri pidamise kord. See võimaldab täpsustada tekkivaid jäätmekoguseid ja jäätmevaldajaid erinevates piirkondades. Korraldatud olmejäätmeveo käivitumisel võimaldab jäätmeregister jälgida jäätmeteket vallas ja saada täpsemaid andmeid jäätmekoguste kohta. Jäätmevaldajate registri koostamiseks on soovitatav aluseks võtta olemasolevat ehitusregistrit/kinnisturegistrit, kombineerides andmeid rahvastikuregistri andmetega ning vallavalitsusel ja jäätmekäitlejatel oleva informatsiooniga. Korraldatud jäätmeveo konkursil eri- või ainuõiguse saanud jäätmevedaja peab vallast kogutud jäätmete kohta registrit. Kui on korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud jäätmevaldajaid, kes korraldavad oma jäätmekäitust ise, on ka neil kohustus esitada andmeid jäätmevaldajate registrisse sarnaselt jäätmevedajaga.

6.1.3 Jäätmeveo piirkonnad

Jäätmeseaduse kohaselt kehtestab Mäksa vald jäätmete veopiirkonnad, millesse kuulub üldjuhul kuni 10 000 elanikku. 2006. aasta 1. juuni seisuga on Mäksa vallas 1736 elanikku ja peaks moodustama ühe jäätmeveopiirkonna. On võimalik moodustada lähimate naaberomavalitsustega ühine veopiirkond. Piirkond määratakse lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede ja tänavate võrgust. Ühise veopiirkonna rajamisel on eeliseks suuremad käideldavad jäätmekogused, mis võimaldavad jäätmevedajal optimeerida kulusid ning logistiliselt paremini korraldada piirkonna jäätmekäitlust. Lõpptulemusena peaks jäätmevedu elanikkonnale selle tulemusena muutuma odavamaks. Jäätmeveopiirkonnaga hõlmatakse kogu Mäksa valla territoorium.

6.1.4 Jäätmeveo sagedus

Jäätmeseaduse järgselt peab tiheasustusaladel olema prügikonteinerite tühjendamissagedus regulaarselt vähemalt kord kuus. Hajaasustusaladel on soovitatav minimaalne

tühjendamissagedus vähemalt kord kvartalis. Kui olmejäätmete hulka pannakse toidujäätmeid, siis on nii jäätmevaldajale kui jäätmevedajale ebameeldiva lõhna vältimiseks mugavam tihedamalt konteineri tühjendamine. Mäksa Vallavolikogu võib oma jäätmehoolduseeskirjaga kehtestada kohustust leevendavad meetmed - näiteks konteiner mitme majapidamise peale. Üldjuhul ei tohiks see olla väiksem kui 80 liitrit majapidamise kohta ühes kuus. Veosagedus tuleb valida nii, et konteinerite ületäitumine ja haisu teke oleks välditud.

Jäätmeveosagedused määratakse Mäksa Vallavolikogu poolt kehtestatava jäätmehoolduseeskirjaga. Jäätmete vedu on regulaarne ja selle sagedust saab jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuete piires muuta kokkuleppel jäätmevedajaga. Mäksa vallas on tiheasustusega aladeks määratud Kaagvere ja Melliste külad.

6.1.5 Jäätmeveo teenustasu piirmäär

Mäksa Vallavolikogu peab kehtestama jäätmeveo teenustasu piirmäärad. Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav selleks, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järeelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Jäätmeveo teenustasu piirmäärad annavad võimaluse siduda hindamiskriteeriume valemiga, et eelistada taaskasutatava materjali madalama hinnaga kogumist. Konkreetsed jäätmeveo teenustasu hinnad selguvad siiski konkursi tulemusena.

6.1.6 Jäätmekäitluskohad

Lähtuvalt Jäätmeseaduse § 32 sätestatud lähetuse põhimõttest jäätmekäitluses tuleb jäätmed taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervisekaitse- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas. Üleriigilise jäätmekava kohaselt on, kuni Kagu-Eesti regionaalprügila valmimiseni, Tartumaal määratud tugiprügilaks Aardlapalu prügila. Seega peab lähetuse põhimõtet järgides kuni Kagu-Eesti prügila valmimiseni kõrvaldama Mäksa vallas kogutavaid segaolmejäätmeid Aardlapalu prügilasse.

6.1.7 Kasutatavad konteinerite tüübid

Jäätmeveokitega saab tühjendada ainult standardmõõdus konteinereid. Praegu on elanikud endale soetanud ka standarditele mittevastavaid konteinereid. Mittestandardsete konteinerite tühjendamine on raskendatud ja võib muuta teenuse kallimaks. Jäätmehoolduseeskirjas tuleb täpselt määratleda milliseid konteinereid tohib kasutada. Korraldatud jäätmeveo tarbeks on iga Mäksa valla majapidamine ja ettevõtte kohustatud rentima või ostma standardile vastava prügikonteineri, mille suuruse saab valida vastavalt vajadusele. Väikseima sobiva konteineri

maht on 80 liitrit. Kui jäätmeteke majapidamises on tõesti väga väike (sorteeritakse taaskasutatavaid jäätmeid ja kompostitakse biolagunevaid jäätmeid), võiks mitme majapidamise peale kasutada ühist konteinerit. Konteinerid peaksid asuma kohtades, kuhu elanikel on jäätmeid mugav tuua ja kuhu jäätmeveokiga on hea juurdepääs. Konteiner tuleb valida piisavalt suur, et see mahutaks tekkiva jäätme hulga. Hajakülades võiks rakendada kollektiivset prügikogumise süsteemi, kus külaelanikele paigaldatakse kõige sobivamatesse kohtadesse suured konteinerid.

6.1.8 Konkurs

Jäätmeveopiirkonda jäätmevaldaja leidmiseks peab korraldama Mäksa vallavalitsus avaliku konkursi konkurentsiseadusega kehtestatud korras. Konkursi võitnud ettevõttele on antud veopiirkonnas määratud jäätmeliikide osas eri- või ainuõigus kuni kolmeks aastat. Esimesel konkursil võib määrata lühema eri- või ainuõiguse kestvuse, et paremini hajutada ebamäärasusest tulenevaid riske. Samas võib lühem kestvus suurendada majanduslikku kulusid. Korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt alljärgnevad tingimused:

- veopiirkond;
- veetavad jäätmeliigid;
- eeldatavad jäätmekogused;
- jäätmekäitluskohad;
- eri- või ainuõiguse kestus;
- veotingimused, sh sagedus, aeg, tehnilised tingimused;
- jäätmeveo teenustasu piirmäär.

6.2 Prügilasse ladestatavate jäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamine

Jäätmeseadusega on Mäksa vallavalitsusele pandud kohustus jäätmete sorteerimise korraldamiseks, et võimaldada jäätmete taaskasutust võimalikult suures ulatuses. Jäätmeseaduse kohaselt on keelatud töötlemata jäätmete ladestamine prügilatesse. Kuni 2008. a 1. jaanuarini laieneb töötlemata jäätmete vastuvõtu keeld prügilatele, mille asukohajärgses maakonnas on loodud olmejäätmete käitluskoht. Alates 2008. a 1. jaanuarist ei või prügilad sortimata jäätmeid vastu võtta. Jäätmete sortimisena käsitletakse ka jäätmete tekkekohas liigiti kogumist, mis on vajalik kvaliteetse taaskasutatava materjali kogumiseks. Jäätmeseadus nõuab liigiti kogutud jäätmetele vajadusel järelsortimist, kui see on tehniliselt teostatav ja pole ülemäära kulukas.

Prügilasse ladestatavad jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui taaskasutusse suudetakse võtta rohkem jäätmeid ning tõsta jäätmete sortimise taset. Kõige kvaliteetsem jäätmematerjal saadakse tekkekohas sorditud jäätmetest. Kohtsortimise edendamine on seatud prioriteediks ka “Üleriigilises jäätmekavas” ja “Tartumaa jäätmekavas”.

Jäätmete taaskasutamise eeldused on:

- jäätmete liigiti kogumine ja kohtsortimine;
- tava- ja ohtlike jäätmete segunemise vältimine;
- elanike teavitamine liigiti kogumise ja sorteerimise vajalikkusest, põhimõtetest ja võimalustest.

Jäätmetekke vähendamiseks ja sorteerimisharjumuste suurendamiseks saab elanikke suunata majanduslike meetmete abil. Selleks peab iga jäätmetekitaja ise maksma oma jäätmete käitlemise eest ja liigiti kogutud jäätmete käitlemine peab olema odavam kui segajäätmete käitlemine. See motiveerib inimesi kulude vähendamiseks jälgima jäätmete teket ja neid rohkem sorteerima.

Jäätmete sortimist saab propageerida kodumajapidamistes köögikappi paigutatud mitme prügikasti süsteemi tutvustamisega. Liigiti kogutud jäätmed vähendavad tunduvalt prügilasse viidavaid jäätmevoogusid.

Jäätmekoguste vähendamise eesmärgid on järgmised:

- stabiliseerida olmejäätmete teke aastaks 2008-2009;
- taaskasutada olmejäätmetest 30-40% (sätestatud Üleriigilises jäätmekavas) aastaks 2009;
- juurutada jäätmete kohtsortimine kodumajapidamistes ja ettevõtetes.

Vajalikud tegevused seatud eesmärkide saavutamiseks ning tegevustega kaasnevad alleesmärgid on esitatud jäätmekava järgmistes punktides.

6.2.1 Segalmejäätmed

Olmejäätmete koostist on Eestis määratud erinevaid meetodeid kasutades ning aastatega on ka olmejäätmete koostis ja kogused muutunud. Eestis on jäätmetekke uuringuid läbi viidud 2000. a AS Vaania ja 2004. a AS Enteci poolt. Uuritud on Tallinna linna erinevate linnaosade kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostist, koguseid ja nende muutusi. AS Enteci uuringute tulemused on ainulaadsed, kuna uuriti põhjalikult neljal erineval aastaajal tekkinud jäätmeid. Sellele tuginedes on soovituslik kasutada nende uuringute tulemusi ka teistes Eesti omavalitsustes, kuni puuduvad täpsemad kohaliku jäätmeuuringu tulemused.

Antud uuring näitab ära probleemsemad jäätmeliigid, prügilasse minevate olmejäätmete koguse vähendamise vajaduse (sorteerimist tekkekohas, taaskasutamist) ning jäätmekäitluse korraldamise vajadust.

Tabel 6–12 Hinnanguline segaolmejäätmete teke Mäksa vallas selles sisalduvate jäätmeliikide kaupa

Jäätmeliik	Osatähtsus massi %	Kogus t/a
Köögijäätmed	30,4	132,2
Aia- ja muud biojäätmed	10,7	46,5
Pehmepaber	1,7	7,4
Paber, papp, kartong	12,2	53,1
Muu paber, papp ja kartong	1,6	7,0
Plastid	9,1	39,6
Klaas	8,9	38,7
Metall	3,0	13,1
Elektri- ja elektroonikaseadmed	0,7	3,0
Puidust jäätmed	1,8	7,8
Tekstiil ja rõivad	6,1	26,5
Mähkmed ja hügieenisidemed	3,5	15,2
Segamaterjalist pakendid	0,9	3,9
Muu põlev materjal	1,8	7,8
Muu mittepõlev materjal sh tuhk	6,3	27,4
Segajäätmed	0,5	2,2
Ohtlikud jäätmed	0,8	3,5
Kokku	100	435

Toodud keskmiste andmete põhjal saab välja tuua hinnangulise segaolmejäätmete koostise ning hinnata erinevate jäätmeliikide teket Mäksa vallas. Võttes aluseks, et Mäksa vallas tekkis 2005. a 132,2 kg segaolmejäätmeid ühe inimese kohta, võiksime tulevikuks arvestada 250 kg segaolmejäätmeid ühe elaniku kohta. (Tabel 6–12)

Kogu Eestis on prognoositav olmejäätmete tekke kasv, seda eelkõige pakendijäätmete arvel. Enne kui saab rääkida jäätmekoguste vähendamisest, tuleb jäätmete teke stabiliseerida. Prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamisel on oluline roll jäätmete sorteerimisel, lahuskogumisel ja taaskasutamisel.

Jäätmetekke vähendamiseks ja sorteerimise suurendamiseks saab elanikke suunata majanduslike meetmete abil. Selleks peab iga jäätmetekitaja maksma ise oma jäätmete käitlemise eest ja liigiti kogutud jäätmete käitlemine peab olema odavam kui segajäätmete käitlemine.

6.2.2 Pakendijäätmed

Seoses tarbimise kasvu ja kõrgeenenud nõuetega kauba pakendamisele, on tekkivate pakendijäätmete hulk kasvanud ja kasvab ilmselt veel. Jäätmetekke stabiliseerimise ja prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamise juures tuleb pakendijäätmetele pöörata suurt tähelepanu.

Pakendite ja pakendijäätmete kogumissüsteemi käsitleb 21. aprillil 2004. aastal riigikogus vastu võetud pakendiseadus. Seadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest. Prioriteediks on seatud pakendijäätmete vältimine, tekkivate jäätmekoguste ning nende ohtlikkuse vähendamine, pakendi korduskasutus ja pakendijäätmete taaskasutus, sh nende süsteemne kogumine.

Prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulga vähendamiseks tuleb tagada pakendite ja pakendijäätmete kokkukogumine ning korduv- ja taaskasutus. Pakendiseaduses on määratud pakendijäätmete korduv- ja taaskasutamise sihtarvud.

Motiveerimaks inimesi pakendeid ja -jäätmeid eraldi koguma ning pakendiettevõtjale tagastama, on pakendiseadusega kehtestatud tagatisraha. Tagatisraha on kehtestatud õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi korduskasutuspakendile (klaas- ja plastpakendile) ning õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi ühekorrapakendile (klaas-, plast- ja metallpakendile). Tarbijad on kohustatud pakendid ja pakendijäätmed eraldi koguma ja vastavates kogumispunktides üle andma.

Pakendiettevõtja on lisaks eelpool loetletule kohustatud:

- tagama turustatud pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmete kogumise ning korduv- ja taaskasutamise, sh katma tegevustest tulenevad kulud;
- vältima liigiti kogutud või pakendimaterjalide kaupa sorditud tagasivõetava pakendi ja pakendijäätmete segunemist teiste jäätmete või pakendimaterjalidega;
- tagama lõppkasutajale ja tarbijale oma ohtlikke aineid sisaldavate pakendite ja pakendijäätmete tagastamisvõimalused, arvestades jäätmeseaduses ja kemikaaliseaduses ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud käitlemise nõudeid.

Pakendiettevõtja või ettevõtjad võivad tagasivõtmiskohustuse delegeerida pakendiettevõtjate asutatud ja keskkonnaministri poolt akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonile selle organisatsiooniga liitudes. Kaubandusega tegeleval ettevõttel on kohustus korraldada tagatisrahaga koormatud pakendi tagasivõtmine. Teiste pakendijäätmete tagasivõtmise

kohustuste täitmine korraldatakse pakendiettevõtjate poolt loodava taaskasutusorganisatsiooni (pakendiorganisatsiooni) poolt.

Vastavalt pakendite ja pakendijäätmete kogumis- ja korraldamiskohustusele saab Mäksa Vallavalitsus delegeerida pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse organiseerimise pakendiettevõtjatele ja eelnimetatud organisatsioonile, kes peab katma pakendite ja pakendijäätmete kogumisega kaetud kulud. Pakendijäätmete kogumiseks ja veoks võib taaskasutusorganisatsioonile jätta võimaluse ühineda valla korraldatud jäätmeveoga, kui ta korvab pakendijäätmete kogumise ja veo kulutused.

Pakendid ja pakendijäätmed tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi ning anda üle selleks ettenähtud kohtades (näiteks suuremates küldes kaupluste juures). Üleantavad pakendid peavad olema tühjad ja puhtad. Vajadusel tuleb pakendid enne üleandmist pesta (näiteks piimatoodete pakendid, ketšupipudelid).

Pandi all olevad pakendid peab saama tagasi anda müügikohta, kust need on ostetud või kus müüakse samasuguseid jooke või muusse lähemasse vastuvõtukohta, mille asukoha kohta peab müügikohas olema üles pandud teave.

Ilma märgita joogipakendi peab saama tagastada kokkuostu/taarapunkti või visata see tasuta taaskasutusorganisatsiooni poolt paigaldatud konteinerisse.

Ohtlike ainete saastunud pakendid ja pakendijäätmed tuleb üle anda ohtlike jäätmete kogumiskeskuses ja kogumispunktides.

6.2.3 Biolagunevad jäätmed

AS Enteci poolt korraldatud Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostise ja koguse uuringu järgi moodustavad kogujäätmete hulgast biolagunevad jäätmed 42,8% ning ladestatakse prügimäele koos olmejäätmetega.

Jäätmeseadus näeb ette prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamist. Selleks on seatud piirangud biolagunevate jäätmete sisaldusele prügilasse ladestavate olmejäätmetes hulgas järgmiselt:

- 1) mitte üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist,
- 2) mitte üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist,
- 3) mitte üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.

Omavalitsused peavad ette nägema võimalikult suure osa biolagunevate jäätmete eraldi kogumise ja taaskasutamise.

Mäksa vallas osutub vajalikuks eramajapidamistes tekkivate biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine oma kinnistul, seda eriti juhul, kui prügiveo sagedus on väiksem

kui kord kuus. Korruselamutes saab biolagunevaid jäätmeid kompostida juhul, kui elanikel on seal olemas aiamaa. Vastasel korral korruselamutes biolagunevaid jäätmeid kompostida ei saa. Tulevikus on vaja juurutada biolagunevate jäätmete eraldi kogumist korrusmajades ja ettevõtetes, et vähendada biolagunevate jäätmete sisaldust prügilasse ladestavates olmejäätmetes. Mäksa vallas kogutud kompostitavad jäätmed tuleks koguda AS Kagu-Eesti Jäätme keskuse poolt pakutava regionaalprügila juurde rajataval kompostiväljakul või kavandada oma valla territooriumile kompostiväljaku ehitust.

Kaasaegse kompostimissüsteemi väljaarendamine nõuab suuri investeeringuid, seetõttu on tõenäolisem võimalus rajada kompostimissüsteem koostöös teiste omavalitsustega Kagu-Eesti regionaalprügila juurde, sest Kagu-Eesti jäätme keskuse koosseisu on kavandatud kompostimisväljad.

6.2.4 Paberi- ja papijäätmed

Prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamiseks on tarvis eraldi koguda ka vanapaberit ja -pappi, mida saab materjalina taaskasutada. Tekkivatest vanapaberi ja -papi kogustest suure hulga moodustavad pakendijäätmed, samuti vanad ajalehed, ajakirjad ning kontorijäätmed. Hinnanguliselt moodustavad segaolmejäätmetes pakendijäätmed vanapaberist ja -papist ligikaudu 50%. Vanapaberi ja -papi ladestamist prügilasse tuleb Euroopa Liidu prügiladirektiivi 1999/31/EC alusel piirata.

Vanapaberi ja -papi kogumisel on oluline elanike teavitamine, millist vanapaberit võib kogumispunkti viia ja millist mitte. Ümbertöötlemiseks ei sobi kiletatud või määrdunud paber ja papp. Vanapaberi hulka visatud olmejäätmed võivad rikkuda kogu konteineri sisu. Määrdunud paberi võib panna kompostitava materjali hulka, kui seda ei ole liiga palju. Kiletatud paber kompostimiseks ei sobi. Üldiselt ei ole otstarbekas paberit kompostida, kuna paber laguneb aeglaselt ja on eraldi kogutuna vääruslikum materjal teisese toormena. Hinnanguliselt on segaolmejäätmetes paberi osakaal ligikaudu 1/4 jäätmete massist, seega moodustab vanapaberi eraldi kogumine olulise osa kogu jäätmete taaskasutussüsteemi arendamisest.

Vanapaberi eraldikogumine tuleb sisse seada korraldatud jäätmeveo raames keskküttega korterelamutes, kus puudub võimalus paberijäätmete põletamiseks. Täiendavalt tuleks paigutada vanapaberi konteinerid paralleelselt või koostöös pakendijäätmete konteineritega toidukaupluste juurde.

Lisaks kodumajapidamistes tekkivatele paberi- ja papijäätmetele on oluline suunata taaskasutusse ettevõtetes tekkiv vanapaber. Ettevõtete puhul raskendab tavaliste vanapaberikonteinerite paigaldamist vanade dokumentide taaskasutusse suunamisel

võimaliku konfidentsiaalse info levik, seetõttu on tähtis tagada konteinerite suletus ja võimalike dokumendipaberite purustamine kas tekkekohas või vastava paberi kogumisega tegeleva ettevõtte poolt. Pakendimaterjali eraldi kogumine kaubandusettevõtetes on ettevõtetele kohustuslik.

6.2.5 Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmete eraldamine jäätmevoost on üks efektiivsemaid vahendeid keskkonda viidavate jäätmete ohtlikkuse vähendamiseks. Ohtlike jäätmete viimine prügilasse, põletamine ning kanalisatsiooni või veekogusse juhtimine on keelatud. Oluline on jätkata ohtlike jäätmete kogumist tavajäätmetest eraldi ja kogumissüsteemi täiustamist.

Lähtuvalt jäätmeseaduse § 65 lõikest 2 korraldavad kohaliku omavalitsuse organid oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejatele va probleemtooted. Elanikkonnale tuleb luua võimalus ohtlike jäätmeid üle anda kogumispunktis, mis oleks teada ja piisavalt lähedal. Selleks tuleks rajada Mäksa valla territooriumile jäätmekogumispunkt, kus asuks ka ohtlike jäätmete konteiner. Elanikele peaks ohtlike jäätmete üleandmine olema tasuta, et tagada võimalikult kõrge ohtlike jäätmete sorteerimise määr.

Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb ettevõttel koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale. Ettevõtetel, kellel tekib suuremas koguses ohtlike jäätmeid, peaks olema nn ettevõttesisene ohtlike jäätmete kogumispunkt, kuhu kogutakse kõik ettevõttes tekkivad ohtlikud jäätmed eraldi mahutitesse, mis on nõuetekohaselt tähistatud. Selline kogumispunkt võimaldab paremini jälgida ning kontrollida ettevõtte jäätmete liikumist ja organiseerida jäätmete kogumist ja vedu.

6.2.6 Probleemtooted

Jäätmeseadus paneb probleemtoodeteks nimetatud ohtlike jäätmete kogumise ja keskkonnaohutu käitlemise eest vastutuse tootjale (sh maaletoojale ja müüjale). Probleemtoodete kogumiseks tehtavad kulutused katab tootja.

Mäksa vallavalitsus saab probleemtoodete eraldikogumist soodustada elanikke teavitades ja tootjaga koostööd tehes.

Patareide kogumispunktid tuleks luua koostöös tootjaga, arvestades kehtivat tootjavastutuse põhimõtet. Tootjal on soovitatav olemasolevat kogumisvõrgustikku laiendada.

Akude kogumist on otstarbekas jätkata senises süsteemis lähtudes tootjavastutuse printsiibist. Soovituslikult võiks akude kogumine toimuda bensiinijaamades asuvates kogumispunktides, jäätmekogumiskeskuses ja akude müügikohtades.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmisel võivad tootja ja turustaja vastuvõtmise ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele. Kui tootja on valmis finantseerima, võib kaaluda vanarehvide vastuvõtmist rajatavas jäätmekogumiskeskuses.

Alates 16. juulist 2006 ei võeta prügilasse enam vastu ka tükeldatud kasutatud rehve.

Maksa valla peamised tegevused antud valdkonnas saavad olla teavitustöö ja järelevalve.

Tootja on kohustatud omanikult tagasi võtma turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud **elektroonikaromu** ning korraldama nimetatud probleemtoodete kogumise ja käitlemise.

PCB-sid sisaldavaid tooteid kasutatakse Eestis vähe ja väga spetsiifilistel aladel.

PCB-sid sisaldavad peamiselt trafopunktides kasutatavad õlid.

6.2.7 Tervishoiuasutuste jäätmed

Kahjutustamata tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavate jäätmete ladestamine prügilatesse on keelatud.

SA Tartu Ülikooli Kliiniku juurde on rajatud nakkusohtlike jäätmete käitluskeskus, mis peab vastu võtma vastavaid jäätmeid. Vanu ravimeid peaks elanikel olema võimalik üle anda apteekides. Vanade ravimite kogumise rahastamise asjus tuleb sõlmida kokkulepped tootjaga või turustajaga.

6.2.8 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Keskkonnakaitse ja ressursikasutuse eesmärkidest lähtudes peab suurendama ehitusjäätmete sorteerimist ja taaskasutamist. Ehitusjäätmed tuleb sorteerida ja võimalikult suurel määral taaskasutada ehituse käigus.

Eraldi tuleks sorteerida ehitus- ja lammutusjäätmetest:

- puit;
- kiletamata paber ja papp;
- metall;
- mineraalsed jäätmed (kivid, ehituskivid, tellised, krohv, betoon, kips);
- raudbetoon ja betoondetailid;
- kiled.

Eraldatud materjalid saab suunata materjaliringesse, näiteks võib puidujäätmeid (lauad, prussid) müüa eraisikutele kas ehitusmaterjalina või küttematerjalina. Ehitusmaterjalidena saab elanikele müüa näiteks telliseid, plokke jm. Juhul, kui ehitusjäätmete tekkekohas puudub võimalus nende sortimiseks või see osutub majanduslikult ebaotstarbekaks, võib jäätmed sortimiseks üle anda vastavale jäätmeloaga jäätmekäitlusettevõttele.

Peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Ohtlikud ehitusjäätmed (asbesti sisaldavad jäätmed, värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed, sh nende kasutatud tühi taara ja nimetatud jäätmetega immutatud materjalid jms, naftaprojekte sisaldavad jäätmed, saastunud pinnas) tuleb koguda liikide kaupa eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal. Ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeteket vältida ja koguseid vähendada mõistliku töökorraldusega ja tööde parema organiseerimisega.

Täpsemad tingimused ehitusjäätmete käitlemiseks tuleb kehtestada Mäksa valla jäätmehoolduseeskirjas.

6.2.9 Suuremõõtmelised jäätmed

Suuremõõtmelisi jäätmeid peaksid elanikud saama üle anda oma valla territooriumil. Seda jäätmeliiki oleks kõige parem koguda jäätmekogumiskeskuses. Valla elanikke tuleks teavitada võimalustest, et suuremõõtmelisi jäätmeid on võimalik jäätmekogumiskeskusesse anda.

Jäätmekogumiskeskusesse kogunenud suurema kasutusväärtusega suuremõõtmelised mööbliesemed võiksid leida taaskasutust.

6.2.10 Reoveesetted

Reoveesette kasutamist põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reguleerib keskkonnaministri 30. detsembri 2002.a määrus nr 78. Määrus reguleerib reoveesette kasutamist põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel, et vältida selle kahjulikku mõju pinna- ja põhjaveele, mullale, taimedele, loomadele ja inimese tervisele ning lubatud raskmetallide sisaldust.

Mäksa vallas on kohustuslik suunata kogumis- ja settekaevude sete reoveepuhastisse ning tagada reoveesette töötamise keskkonnanõuded. Selleks tuleb osaleda projektides, mis tagavad elanikkonnale puhtama joogivee, reovee nõuetekohase puhastuse ning keskkonda laastava heitvee puhtuse.

6.2.11 Metalli- ja transpordijäätmed

Metallijäätmete kogumisel on otstarbekas jätkata senisel viisil, kus ettevõtted ja eraisikud saavad viia metallijäätmed vanametalli kokkuostupunkti. Metallijäätmeid peaks olema võimalus üle anda ka Mäksa valda rajatavasse jäätmekogumiskeskuses.

6.2.12 Jääkreostus

Jääkreostuse põhjustajaks on endised Nõukogu Liidu sõjaväe poolt tekitatud reostus, tootmise- ja teenindussfääris tekkiv reostus ning mahajäetud peremeheta jäätmed. Lähtuvalt tänasest seadusandlusest on maavaldaja vastutav oma maa korrashoiu eest ning seega kohustatud likvideerima oma rahaliste vahenditega tema maale paigutatud jäätmed.

Saastunud pinnase kahjustamise ja jääkreostuse likvideerimisega peab tegelema konkreetsete objektide kaupa. Esmalt likvideeritakse jääkreostus seal, kus see kujutab potentsiaalset ohtu inimeste tervisele ja/või keskkonnale (nt põhjavee saastumise oht). Seejärel asutakse järkjärgult likvideerima jääkreostus paikades, kus otsene oht inimeste tervisele ja keskkonnale on väiksem või puudub.

6.3 Jäätmekogumiskeskuse rajamine

Jäätmete hoolduses on hetkel põhiohk veel kogumisel ja ladestamisel. Tulevikuplaane vaadates tuleb uutes prügilates maksta jäätmete keskkonda viimise eest kõrgemat hinda kui tänasel päeval. Jäätmeveo ja -ladestamise hinna tõus peaks motiveerima jäätmevaldajat jäätmeid sortima, kuna sorteeritud kogumine vähendaks jäätmete hulka. Ladestamine jääks üksnes viimaseks võimaluseks.

Loodav jäätmekogumiskeskus peaks olema valla suurim sorteeritud jäätmete kogumiskeskus, kus elanikud saaksid üle anda pakendi-, ehitus- ja lammutus-, haljastus-, paberi- ja papi-, ohtlike- ja probleemtoodete-, suuremõõtmelisi- ja metallijäätmeid. Kogumiskeskuses ei toimuks jäätmete töötlemist, kogutud jäätmed suunatakse töötlemiseks edasi vastavatesse käitluskohtadesse.

Jäätmekogumiskeskuse asupaiga leidmisel on oluline arvestada, et see:

- paikneks logistiliselt sobivas kohas;
- omaks head juurdepääsu;
- asuks piisavalt kaugel elamutest jms;
- alal puuduks kasutust piiravad kaitsetsoonid (sh veekogude kaldaalad jne);
- ala suurus peaks olema minimaalselt 250m² ning paiknema asfaltbetoon- või monoliitbetoonkattega platsil, soovitav on ümbritseda jäätmekogumiskeskus aiaga.

6.4 Koostöö teiste omavalitsustega ja ettevõtetega

Jäätmekäitlus on maakonnapiire ületav tegevus. Kagu-Eesti piirkonna jäätmekäitluse korraldamiseks asutati maakondade omavalitsuste koostöös äriühing, kes koordineerib Kagu-Eesti regionaalprügila projekti. AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus hakkab teenindama kogu Kagu-Eesti nelja maakonda ja lisaks kahe maakonna osasid omavalitsusi.

Käesoleval ajal ei ole AS Kagu-Eesti Jäätmekeskuse täpseid funktsioone ja ülesandeid paika pandud. Võib eeldada, et Jäätmekeskusele saab suunata jäätmekäitluse konkursside läbi viimise, arendustöö, keskkonnateadlikkuse tõstmisega seonduvad projektid.

Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Mäksa Vallavalitsusel ning naaberomavalitsuste vahel teatavates suundades koostööd. Peamisteks ühistegevusteks võib pidada:

- projektide, rahataotluste koostamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- jäätmealase statistika, arvestuse, registrite pidamine;
- selgitustöö ja ürituste korraldamine, teavitamine;
- jäätmealaste uuringute korraldamine.

Mäksa vald osaleb ka Tartu, Jõgeva ja Ida-Viru maakonna omavalitsuste poolt juunis 2004 asutatud aktsiaseltsi Emajõe Veevark tegevuse projektis „Emajõe ja Võhandu piirkonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine”, et saada lähitulevikus Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondilt veevarustuse ja kanalisatsiooni uuendamiseks toetust.

Mäksa vald oma 1736 elanikuga ja 25 ettevõttega ning 2005. aastal kogutud 601,8 tonni aastas jäätmetega on väike vald, mistõttu ei ole otstarbekas rakendada tehnoloogiliselt keerukaid ning suuri investeeringuid ja jooksvaid kulutusi nõudvaid jäätmete kogumise, sorteerimise ja töötlemise tehnoloogiaid.

Mäksa vald peaks tegema koostööd naaberomavalitsustega, mis võib osutada kasulikuks kogumissüsteemide väljatöötamisel ning jäätmehoolduse arendamisel. Tootja vastutuse alla kuuluvate jäätmeliikide kogumisel on Mäksa Vallavalitsusel vaja koostööd teha tootjatega või nende poolt volitatud organisatsioonidega.

6.5 Kagu - Eesti regionaalprügila rajamises osalemine

Kagu-Eesti omavalitsuste koostöös on loodud AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus, kus üks aktsionäre on ka Mäksa vald, põhjusel et jäätmekeskuses (Kagu-Eesti regionaalprügilasse) hakatakse tulevikus kõrvaldama Mäksa valla jäätmeid. Siiski ei sõltu regionaalprügila rajamine otseselt Mäksa valla ja teiste projektis osalevate omavalitsuste tegevusest, vaid

AS Kagu-Eesti Jäätme keskuse tegevusest ning kokkulepete saavutamisest sobiva paiga leidmisel. Antud hetkel on oht, et ei suudeta tähtjaks (2009. aastaks) Kagu-Eesti regionaalprügilat avada. Üheks võimaluseks on Mäksa vallas tekkivad jäätmed vedada alates 2009. aastast Jõgevamaale asuvasse Torma prügilasse.

Mäksa valla aktsionäriks olemine AS Kagu-Eesti Jäätme keskuses on vajalik, kuna aastaks 2009 kuulub Aardlapalu prügila sulgemisele. Selleks ajaks peab olema olemas alternatiiv Lõuna-Eestis, sest prügivedu kaugemal toimivatesse (Väätsa, Torma) võib tõsta oluliselt teenuse hinda.

6.6 Keskkonnajärelvalve tõhustamine

Keskkonnajärelvalve seadus kehtestab keskkonnajärelvalvet teostavate, samuti keskkonnajärelvalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelvalve toimingute korra. Seaduse järgi on Mäksa Vallavalitsus järelvalveasutus, millel on oma territooriumil keskkonnainspeksiooniga samasugused õigused ja kohustused.

Mäksa Vallavolikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja –kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või instantsid või kui neid ei ole määratud, siis vallavalitsus.

Järelvalve tõhustamine on vajalik jäätme käitlusala rikkumiste vähendamiseks. Selleks omakorda on oluline jäätmevaldajatest ülevaate saamine, mille juures aitab jäätmevaldajate register. Keskkonnajärelvalvega peaks Mäksa vallas tegelema kindlad inimesed. Järelvalve tõhustamiseks võib koostööd teha keskkonnainspeksiooni, maakonna keskkonnateenistuse, teiste omavalitsuste ja jäätmevaldajatega. Tõhusaks võib osutuda elanike kaasamine jäätmete seadusevastasest ladestamisest teatamisel.

6.7 Jäätme käitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine

Kaasaegne jäätme käitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätme käitlusega püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätme käitlust edendada. Valmisolek on omakorda seotud motiiviga – vähendada jäätme käitluse maksumust, parandada elukeskkonda tervikuna jne.

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet. Kuna interneti kasutamine on siiski ikkagi piiratud, siis on informatsiooni vajalik dubleerida paber kandjal.

Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada ka sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitatav oleks viia läbi erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored), asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormataks antava infoga üle, jagatav info peaks olema lihtsalt mõistetav, samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Ulatuslikuma teavitustöö tegemiseks tuleb ilmselt rahalist abi otsida ka väljastpoolt valda (keskkonnanfondidest), võimalik on kaasata ka kohalikke ettevõtjaid.

7 Tegevuskava ja investeeringute vajadus

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
Korraldatud jäätmeveo organiseerimine	50 000	5 000	5 000	5 000	5 000	70 000		
Jäätmekava kinnitamine	*						VE	VVK
Jäätmehoolduseeskirja koostamine ja kinnitamine	*						VE	VV/VVK
Korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine	*						VE	VV/VVK
Jäätmevaldajate registri asutamine ja andmebaasi loomine	*						VE	VV/VVK
Jäätmevaldajate registri haldamine	*	*	*	*	*		VE	VV/
Korraldatud jäätmeveo konkursi läbiviimine	*				*		VE	VV/VVK
Korraldatud jäätmeveo rakendamine	*	*	*	*	*		VE	VV/VVK
Regulaarne jäätmekava ja jäät- mehoolduseeskirja kaasajastami- ne	*	*	*	*	*		VE	VV

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
Pakendijäätmete	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000		

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
eraldikogumine								
Pakendi kogumissüsteemi haldamine	*	*	*	*	*			TO
Vanapaberi ja –papi eraldikogumine	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000		
Vanapaberikonteinerite haldamine	*	*	*	*	*		TO/JT	VV
Paberijäätmete eraldikogumine ettevõtetest	*	*	*	*	*		TO/JT	JT
Paberijäätmete eraldikogumine korruselamutest	*	*	*	*	*		TO/JT	JT
Paberijäätmete ja hävitamisele minevate dokumentide eraldikogumine valla asutustest	*	*	*	*	*		TO/VE/JT	VV
Kompostitavate jäätmete eraldikogumine ja käitlus								
Ettevõtetes biolagunevate jäätmete eraldikogumise juurutamine				*	*		JT	JT/VV
Kodumajapidamistes biolagunevate jäätmete eraldikogumise juurutamine				*	*		JT	JT/ VV
Ohtlike jäätmete käitlus	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	75 000		
Ohtlike jäätmete kogumisaktsioonide korraldamine	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Ohtlike jäätmete kogumine			*	*	*		VE/F/TV	VV

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
jäätmekogumiskeskuses								
Patareide kogumiskastide soetamine ja haldamine	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Probleemtoodete kogumissüsteemi täiustamine	*	*	*	*	*		TV	VV
Tervishoiuasutuste jäätmete kogumise korraldamine								
Meditšiinasutustes ja veterinaarasutustes tekkivate jäätmete nõuetekohaselt kogumine ja SA TÜ Kliinikum kahjustamiskeskusesse üle andmine	*	*	*	*	*		JT	JT
Ehitusjäätmete käitluse korraldamine								
Ehitusjäätmete sorteerimine ja võimalikult suurel määral taaskasutamine ehituse käigus	*	*	*	*	*		JT	JT
Jäätmekogumiskeskus								
Jäätmekogumiskeskuse projekteerimine ja rajamine		*					VE/F	VV
Jäätmekogumiskeskuse haldamine			*	*	*		VE/TO/TV	VV
Jääkreostuse likvideerimine								
Jääkreostusobjektide kaardistamine, likvideerimine	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Koostöö								
Koostöö jäätmekäitlus projektides ja rahataotlustel	*	*	*	*	*		VE/F	VV

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
Koostöö korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamisel	*						VE	VV
Koostöö jäätmealase statistika-, arvestuse-, registrite pidamisel	*	*	*	*	*		VE	VV
Koostöö selgitustööna, ürituste korraldamisel, teavitamisel	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Koostöö jäätmealaste uuringute korraldamisel	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Kagu-Eesti Jäätme keskuse töös osalemine	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000		VE	VV
Jäätmekäitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	5 000		
Elanike ja ettevõtete teavitamine korraldatud olmejäätmeveost, pakendi-, kompostitavate-, ohtlike-, probleem-, tervishoiu-, ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise ning üleandmise võimalustest.	*	*	*	*	*		VE/F	VV
Keskonnajärelevalve tõhustamine								
Määrata või anda volitus keskkonnajärelevalvega tegevate isiku(te) või instantsidele	*	*	*	*	*		VE	VV
Regulaarselt kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust, vajadusel	*	*	*	*	*		VE	VV/KKI

Tegevused	2008.a. kroonides	2009.a. kroonides	2010.a. kroonides	2011.a. kroonides	2012.a. kroonides	Kokku kroonides	Rahastamise allikad	Elluviijad
karistada rikkujaid								
Kontrollida korraldatud jäätmeeveo toimimist	*	*	*	*	*		VE	VV/KKI

* – teostamise aasta

F – erinevatest fondidest

JT – jäätmetekitaja

KKI – keskkonnainspektsioon

T – tootja

TO – taaskasutusorganisatsioon

TV – tootjavastutusorganisatsioonid

VE – valla eelarve

VV – vallavalitsus

VVK – vallavolikogu

8 Jäätmekava eesmärkide saavutamine

Mäksa valla jäätmekava 2008 – 2012 koostamisel analüüsiti jäätmemajanduse hetkeolukorda Mäksa vallas. Sellest lähtuvalt toodi välja jäätmemajanduses valitsevad probleemid.

Olulisemad jäätmemajanduse probleemid Mäksa vallas on järgmised:

- ülevaade jäätmetekitajatest puudulik;
- jäätmete kohapealne taaskasutamine ja põletamine;
- sorteeritud prügi üleandmiskohtade vähesus;
- korraldamata jäätmevedu;
- madal keskkonnateadlikkus ja informatsiooni vähesus;
- reoveesette käitlemine;
- järelvalve puudulikkus.

Jäätmekavas püstitatud eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemateks tegevusteks jäätmemajanduse töösuundadeks aastatel 2008 – 2012 Mäksa vallas on:

- korraldatud jäätmeveo organiseerimine;
- prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- ohtlike jäätmete ja probleemtoodete kogumissüsteemi täiustamine;
- elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
- jäätmekogumiskeskuse rajamine;
- koostöö teiste omavalitsustega;
- jäätmemajanduslase statistika korrastamine;
- jäätmekäitluslase järelvalve tõhustamine.

Väljatoodud tegevuste elluviimine aitab korrastada jäätmemajandust Mäksa vallas. Saadakse parem ülevaade jäätmekäitlusest, parandatakse sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalusi ja inimeste suhtumist ning suurendatakse nende teadmisi jäätmetega ümberkäimisest. See kõik aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju.

9 Kasutatud kirjandus

1. *Eesti jäätmekäitluse ülevaade 2004. a.* Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus.
2. *Eesti jäätmekäitluse ülevaade 2005. a.* Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus.
3. *Jäätmekava koostamise juhend 2003.* Tallinn: SA REC Estonia.
4. *Keskkonnalubade infosüsteem.* Keskkonnaministeerium. [<http://klis.envir.ee/>] (10.09.2006).
5. *Mait Kriipsalu 2001.* Jäätmeraamat. Tallinn: Ehitame.
6. *Mäksa valla arengukava.* Mäksa vallavalitsus
7. *Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis 2003.* Tallinn: SEI-Tallinn.
8. *Pakenditeatmik 2005.* Koost. Harri Moora. Keskkonnaministeerium.
9. *Tartu linna jäätmekava 2004.* Tartu: OÜ Alkranel.
10. *Tartumaa jäätmekava 2005.* Tartu: AS Kobras.
11. *Üleriigiline jäätmekava 2002.* Keskkonnaministeerium.